

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

РІК ВИДАННЯ XII

ЛЮТИЙ 1962

Ч. 90

у цьому числі:

О. ГАЙ-ГОЛОВКО — До А. Малишка

Н. СІНГХ — Усі сім чудес світу

П. ОДАРЧЕНКО — В. Винниченко і
українська студентська молодь 20 рр.

Прот. М. ОВЧАРЕНКО — Питання
походження світу (Продовження)

С. ФОДЧУК — Марко Черемшина —
співець Гуцульщини

П. СТЕП — Бувають дні... (Екскурс у минуле)

М. ВІРНІЙ — 22-ий з'їзд КПУ в Києві

ІЗ ЖИТТЯ МОЛОДІ

РЕЦЕНЗІЙ

МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

ПОЕЗІЇ: П. Верлен, Л. Ромен, Ю. Бу-
ряківець

МОЛОДА УКРАЇНА

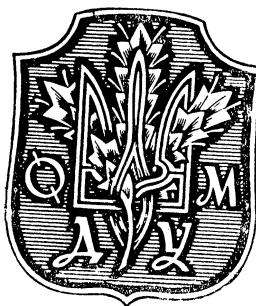
Видає Центральний Комітет Об'єднання Демократичної Української Молоді.

Голова ЦК — С. ФЕДОРЕНКО
Редакція Колегія.

Головний редактор — І. ПИШКАЛО

Умови передплати в Канаді:

На півроку \$2.00, на один рік \$3.50,
В США і інших країнах — \$4.00 річно.
Ціна окремого числа 35 центів.

MOLODA UKRAINA (Young Ukraine). A Ukrainian Monthly Magazine. Published by the Central Committee of the Ukrainian Democratic Youth Association. Subscription in Canada for 6 months \$2.00, one year \$3.50. Single issue 35 c.

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada.

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Аргентині:

"Rada",
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre
(Bs. As.) Argentina.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11,
England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine,
France.
K-to: Paris CC 11.087.11

**ДО УВАГИ НАШИХ
ПРЕДПЛАТИНИКІВ**

Перевірте Ваші наліпки на конверти. Число після Вашого прізвища показує, по яке число у Вас заплачено передплату. Якщо число на наліпці менше, ніж число одержаного Вами журналу, поспішіть з відновленням передплати.

Безперебійний і своєчасний вихід "Молодої України" та її якість залежить також і від Вас!

Адміністрація

НА ОБКЛАДИНЦІ:

В. Кушнір "Трембітарі"

Роковини Самостійності України

У неділю, 21 січня ц. р., в залі Массей Голл, українські торонтонські організації, об'єднані в Комітеті Українців Канади, відсвяткували 44-ті роковини незалежності і 43-ті роковини соборності УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУBLІКИ, речником якої є УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА та її ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН в екзилі. Це було чи не найкраще відзначення світлих дат української історії, які будь-коли перепроваджував КУК. Не було зайвої балаканини... Самі доповіді — бездоганні.

Свято відкрив голова відділу КУК д-р М. МИЦІК.

Першу доповідь виголосив українською мовою д-р Б. БОЦЮРКІВ, проф.

Едмонтонського Університету, а другу англійською мовою — адв. М. МАНДЗЮК, член Федерального Уряду Канади. Крім принагідних привітань, від Онтарійської Легіслатури і міської ради, КУК одержав телеграмні привітання від багатьох канадських і українських організацій.

У мистецькій частині взяли участь: соліст — бас О. ГОШУЛЯК, що виконав дві пісні. Т. БІЛАНЮК продекламував вірш С. Орлюка "На Софійській площі", та чи не найкраще прозвучали чотири пісні, що їх виконав чоловічий хор "Прометей" і збірний мішаний хор, якими керував Ю. ГОЛОВКО.

Лист до Державного Секретаря

СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

22 січня 1962 року, в день вроочистих відзначень Незалежності і Соборності України, Централія КОМИТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ, яка нараховує півмільйона членів, надіслала листа до Державного Секретаря США ДІНА РАСКА. В листі КУК звертає увагу Державному Секретареві, щоб він подумав над своїм ставленням до "ТРАДИЦІЙНИХ ЧАСТИН СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ", в які Д. Раск зарахував Україну, Вірменію і Грузію.

Централія КУК-у робить дальші заходи в цій справі перед урядом Канади.

Як бачимо, що минуло вже 44 роки, коли український народ проголосив Незалежність своєї держави, а до державних мужів демократичних країн Заходу ще й досі не дійшли

ло слово правди про Україну.

Валуєви і Горькі ще не перевелися не тільки в могутній модерній російській імперії, але й на Заході. Аж дивно стає, що у такій країні, як США, валуєвшина знайшла собі місце.

З гімнастики і масажу треба починати день і ними його закінчати. 10-15 хвилин, щодня витрачені на це, не тільки надають байдурості на весь день, а й зберігають немало років життя.

О. О. Богомолець

О. ГАЙ-ГОЛОВКО

ДО А. МАЛИШКА

Я тут на «смітнику» сивію,
А ти в «раю» московськім там...
То чи ж не час уже, Андрію,
Поговорити щиро нам
І поділитися при тому
Про юности пекельний шлях
У Граді-Києві святому,
Зорі в каштанових огнях.
Бо дні пливуть, як за водою
Квітки зів'ялі.

I не знатъ,
Чи ми ще стрінемось з тобою
У місті, де сади шумлять,
У місті нашім — не твоєму
I не моєму, хоч ти в нім
Живеш, а я в тяжкій ділемі
У серці лиш ношу своїм.
Ношу, мов камінь, та не плачу,
I в не загоєній журбі,
Андрію, правнуче козачий,
Не заздрю я ніяк тобі...
Не заздрю, лиш уболіваю
У дні ці без упину я,
Що Півночі потвора злая,
П'ятиголовая змія,
Стягла твій мозок ланцюгами
I ссе його у ніч глуху
За тридесетими замками
В комуністичному льоху...

**

Я ці кайдани проклинаю
I кличу люд, щоб іх розбити,
А ти на голос весь співаєш,
Що у кайданах добре житъ,
Що день і ніч дзвінким мажором
На мозкові твоїм дзвенять
I що в льоху померклі зорі
Немов свічада мерехтять.
Що на панцизняне свавілля,
Яким пишаєшся так ти,
Мов ті весільні на весілля,
Щасливі йдуть твої брати
I виступівують, танцюють
У налигачах своїх.
I тяжку комуні збрую
Ще й юхтовий твій батіг
Хвалять гучно, гордовито

Аж деруть собі роти,
I до ката, до Микити,
Поздоровні шлють листи...

**

Чи згадуєш той час, Андрію,
Як в Києві ходили ми?
Забув? А я божеволію
Від Большевицької Зими,
Коли над нами голод нісся
З Москви триклятої руки...
Твоя матуся із Полісся
На хліб міняла рушники
I, спухла з голоду, кульгала
Коло торгсінів навісних,
Очима вліпнувши у сало
I хліб, що виглядали з них.
I ти дививсь. I я з тобою
На те добро... і гайдуків,
Що їх кремлівські любобої
Добром впасали, як биків,
Щоб люд наш клали у покоси,
Який комуна не зігне,
А з ним у ніч простоволосу —
Тебе покласти і мене...

**

Ти знаєш, як шумів точилом
Скажений тридцять сьомий рік,
Як гепеушники пустили
Кривавий в Києві потік
Із криком (чую його нині):
«Зігни! А ні — то розчави!»
Щоб в непокірній Україні
Козацький рід без голови
Лишити.

Знаєш, знаєш
Цих років безконечний грім,
Коли в розпуці, у безкрайї,
На Ленінській, в будинку сім,
У Спілці, як мерці, стояли
Поблідлі із тобою ми
I питанням себе довбали,
Неначе кайлом, під грудьми —
Кого з письменників забили
В підвалищах земних страхіть,
Кого скопили, хто за ними

У «Штаб Духоніна» стоїть.
 А вдома, як в ковальськім горні,
 Зивались ми в вечірній час,
 Чи не ухопить «Ворон чорний»
 У ці підвалища і нас...
 Тоді матуся блідолиця
 До тебе змучена прийшла
 І крізь сльози, як зірниці,
 Рушник вишиваний дала

I поглянула на небо
 Святоїшно,
 I промовила до тебе
 Ясноніжно:
 «Відлітатимеш в знемозі
 Як лелека,
 Бережи його в дорозі,
 У далекій.
 Застелятимеш земельку
 На хвилину.

То згадай про мене є неньку
 Україну...»

**

В ті дні подався я до Збруча, —
 Ти — мозок у кайдані вткнув
 I з рушника зробив онучі,
 I в чоботи московські взув
 Забруднені.

I непотайки

Ти вийшов із козацьких лав,
 I під смертельну балалайку
 Матусі пісню заспівав.
 I в злотосиній Україні,
 Де полчища стоять чужі,
 Ти став у чорні хвилини
 Апостолом хули і лжі...
 Тож, стрінувшись у пеклі дому,
 Цо скажемо один одному?

8. 9. 61

Навтедж СІНГХ,
 індійський письменник

УСІ СІМ ЧУДЕС СВІТУ

— Так, саме далеко від джерел цивілізації, — повторив Раджіндар фразу, яка йому сподобалася.

Містечко, куди він приїхав відпочивати на два тижні з сім'єю, було винятково мальовниче; тут їх очікував цілковитий супокій, не було міського гамору, сюди не надходили навіть газети.

— Отже, тепер снідатимемо лише молоком. Так, так, не дивуйся, — молоком, хлібом та ще маслом, таким же свіжим, як твої, люба, уста, — сказав Раджіндар, поглядаючи з ніжністю на Лілу, свою дружину.

У цьому гірському селі не було ні залізниці, ні трамваїв, ані крамниць, де б продавали морозиво, що міниться сніговим блиском. Зате верхогір'я навколо вкриває сліпучий сніг. Тут не було дзвоника на дверях, щохвилинного дзеленьчання телефона, політичної тріскотняви. Тишу порушувала тільки гірська річка, що весело бігла, наспівуючи свою одноманітну пісеньку.

— Моя Beatrіche! — сказав Раджіндар, ледь

нахиливши голову. Коли радість переповнювала його, він називав дружину ім'ям коханої великого Данте.

— Beatrіche! — повторив він і подумав, що в — він просто не відповідатиме на листи. компаній з вимогою терміново надіслати тексти нових пісень, що його не дійматиме жоден редактор — він просто не відповідатиме на листи.

— Тут, Beatrіche, ми будемо наодинці з природою, з незайманою, вічною природою. Мов лані, ми видеремося на ці кручі і дихатимемо паоющими гірського повітря.

Очі Лілі світилися щастям, але Раджіндар не помічав цього: він думав, що його слова скидаються на рядки вірша, якого він десь чув. А що як перекласти цього вірша і надрукувати його? Це дасть йому чималу суму. “Поезія — щедрий дарунок!” — подумав він з гордістю. Адже витрати, зв'язані з такою далекою поїздкою всієї сім'ї, можна повернути, оспівавши один гірський струмок. І пісенька звучатиме скрізь — у кінофільмах, по радіо, потім її запишуть на платівку...

Раджіндар уже почав наспівувати мотив.

— Моя Beatrіche, зодягни сьогодні вбрання, в якому ти так схожа на кохану Данте. Пам'ятаєш, ми бачили її портрет? Залиш дітей вдома, хай нянька догляне їх, а ми підемо на прогулянку. Який чудовий вечір, яке чисте й прозоре повітря! Поглянь на хмари — вони ховають сонце, що заходить. А он там, ліворуч, принишк маленький гайок. Ти знаєш, він схожий на білий, неримований вірш. Я часто порівнював білі вірші з диким лісом, а римовані — з виплеканим садом.

Раджіндар тут же сам собі відзначив, що цю думку варто використати в лекції чи статті під назвою “Як я пишу вірші”.

— Я багато мандрував, — вів він далі. — Ка-

жуть, що на світі існує сім чудес. Деякі з них мені пощастило побачити — римський Колізей, башту в Пізі, Великий Китайський Мур і ще дешо, але зараз я відчуваю, що даремно блукав стільки часу по білому світі. Нема в житті чудеснішого видовища, ніж двоє закоханих — Данте і Beatrіче в обіймах цих чистих, незайманих гір. Чи не правда, моя Beatrіче? — спитав він, цілуочи Лілу.

Вікно було відчинене. Крізь нього виднілись три постаті неподалік будинку — Расілу, його дружина Чамбелі і їхня маленька дощка Мунні. Ліла відхилилася від чоловіка — ці троє могли їх побачити. Але Раджіндар притягнув її до себе.

— Вони — діти природи, — мовив він. — Їх нема чого соромитися! Хіба тебе бентежать дерева в лісі, каміння чи квіти? Ніщо не може глибоко вразити цих людей. Навіть усі сім судес світу не порушать тихого плину їхнього життя. О, як прекрасно! Справді, це чудо з чудес!

Квітка, що росла під вікном, скидалася своїм забарвленням на ніжну щічку гірської красуні. Раджіндар простягнув руку, щоб зірвати її, але стримався і сказав, звертаючись до квітки: — Ой, ти наче чиєсь ніжне вушко, підслуховуєш нашу розмову! Стережись!

— Ти помітила, люба, — обернувся він до дружини, — що в Бомбеї, та й в інших містах, хмари пропливають високо над будинками, а тут вони запросто, мов діти, вбігають і вибігають з хатинок усіх цих Расілу й Чамбелі. І життя наше таке ж далеке від природи, як далекі від нас, мешканців міст, хмари. Хіба можна назвати бідними цих простих людей, — адже їхнє життя поєднане з природою.

Раджіндар знову поцілав Лілу, але цього разу якось неуважно, бо думки його витали десь далеко: чудова ідея — написати вірша, обігравши контраст між високими будинками й звичайними хатинами!

Ліла зачинила вікно. Її все бентежила присутність сторонніх людей.

Недалеко від будинку, де зупинилася сім'я Раджіндра, сиділи Расілу, Чамбелі й Мунні. Ім, справді, було байдуже, чи відчинене вікно, чи ні — вони були заглиблі в свої думки. Вчора в їхньому житті сталася така важлива подія: вперше сюди приїхали люди, що живуть там, де нема гір, на березі моря. Расілу сам переносив речі приїжджих і віддав їм свій будинок — найкращий у селі. Його дружина Чамбелі мила для них посуд і носила воду. “Скільки речей привезли ці люди з собою, а вони ж бо приїхали лише на два тижні”, — думав Расілу. Які важкі були пакунки, що він їх носив, — у нього досі болять плечі. А коли Расілу довідався, що в цих пакунках нема нічого, крім двох великих і двох маленьких постелей, як же він тоді дивувався! Справді, привезли лише постелі! От довідатися б, які сни сняться людям на таких постелях!

Він і його сім'я спали на соломі, а вкривалися старою подертою ковдрою — єдиною на всю сім'ю. Коли ж зимових холодних ночей вони палили грубку, то дим обгортав їх, мов покривалом, і роз'їдав очі.

Расілу закашлявся, наче відчув у роті цей гіркий дим. Він кашляв, а сам думав про ту фею, яка буде заколисувати приїджих, коли вони ляжуть на свої м'які постелі.

Чамбелі думала про паню, що приїхала... Вона, пані, не годувала своєї маленької дитини грудьми, а привезла з собою няньку, яка доглядала немовля й поїла його у потрібний час молоком. А пані навіть сама не пекла хліба... Цікаво, що робить протягом дня ця гарна пані? І схожа вона була на свіжу, ніжну квітку — коли пройти повз неї, відчуєш приємні пахощі. Невже вона прийшла у цей світ, щоб тільки чарувати своєю красою?

Її, Чамбелі, назвали ім'ям пахучого цвіту — жасміну. Ale від неї не пахло, а тхнуло гноєм з корівника, гнилими водами рисових полів. Роботи було так багато, а мила так мало, що вже давно вона не прала своєї одяжі, і на зів'ялі квіти стали схожі її очі, роз'їдженні димом. А був час, коли вони схожі були на свіжі квіти. О, вона добре пам'ятає, яка замолоду була у неї чудова хода, як одного разу вранці вона купалася в річці, що трохи заросла очеретом, і роздивлялася своє тіло, і раптом прийшов Расілу... О, якби повернути ту мить, коли вона справді була схожа на гілку розквітлого жасміну, а тіло її, чисте й ніжне, близькало у воді, мов камінці на дні гірської річки!.. Як недавно все це було!.. Потім у неї народилося троє дітей. Двох мати-богиня взяла, залишивши її маленьку Мунні.

Та найбільше була схвилювана й здивована Мунні. За свій короткий вік вона мало бачила подій, але мати часто розповідала їй про феї і злих духів, про ті чудеса, які вони творять з людьми. Однаке те, що вона побачила сьогодні, найбільше схвилювало її.

Старша дівчинка, що приїхала вчора, мала стільки ж років, скільки й Мунні. Сьогодні нянька поїла її молоком. Але дівчинка не хотіла його пити, дарма що нянька так припрошуvala.

— Випий, будь ласка, цю склянку, і тоді я посаджу тебе на плечі... зірву цю чудову квіточку... втіймаю он того метелика...

Перед дівчинкою стояла склянка, повна смачного холодного молока, але вона навіть не доторкнулася до нього. Дівчинка штовхнула склянку, і молоко вилилося на землю. Раптом підбігло худе рябче щеня й випило його.

У Мунні навіть у горлі залоскотало. Вона згадала, як рік тому її батько довго хворів, а мати принесла для нього молоко. Мунні так хотілося його покуштувати, але мати просила не чіпати, залишити для хворого батька. І тоді очі в матері були повні сліз, а зараз очі в няньки зовсім сухі...

“Як можна відмовитися від молока?” — думала Мунні. Коли б поруч нікого не було і не підбігло б, як на біду, це рябче цуценя, то вона, Мунні, випила б вилите на землю молоко!

І дитячі оченята пильно розглядали чужу вперту дівчинку, що розлила молоко, і в погляді Мунні відбілося таке безмежне здивування, яке, мабуть, відчує людина, коли її раптом водночас показали і римський Колізей, і Китайський Мур, і всі, всі сім чудес світу.

Петро ОДАРЧЕНКО

В. ВИННИЧЕНКО І УКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ 20-Х РР.

Ім'я Володимира Винниченка як письменника і видатного політичного діяча користувалося великою популярністю серед української студентської молоді 20-х років. Твори Винниченка в той час були доступні всім. Якраз Державне Видавництво України видавало тоді багатотомову збірку його творів. Творчість В. Винниченка входила в шкільні програми, зокрема аналіза його оповідань. Драматичні твори В. Винниченка виставлялися на сценах студентських театрів. Сенсаційний роман В. Винниченка «Соняшна машина» користувався серед студентів-читачів великим успіхом. Дискусія навколо цього роману так само захоплювала всіх студентів. І, нарешті, дві статті Винниченка, надруковані в Паризьких «Вістях» СУГУФ-у, зробили величезний вплив на студентську молодь 20-х років. Таке загальне тло.

Тепер докладніше зупинимося на конкретних фактах, узятих із життя студентів Ніженського Інституту Народної Освіти 1924—1929 рр.

Студенти Ніженського ІНО виявляли великий інтерес до літературної творчості В. Винниченка. Постійними покупцями нових видань творів Винниченка були ті студенти, що мали заробіток, викладаючи українську мову на численних тоді Курсах Українізації. Драматичний Гурток при Ніженському ІНО кілька разів ставив з великим успіхом п'єсу В. Винниченка «Базар». Серед студентів були добре актори і добре художники-декоратори. Вистави відбувалися в гімнастичній залі — у тій самій залі, в якій в ролі господи Простакової з великим успіхом виступав колись Микола Гоголь.

Великою подією була поява роману В. Винниченка «Соняшна машина». Книжка розійшлася в одну мить. Переважна більшість тих, що хотіли придбати цю книжку, не змогла здійснити свого бажання. Кому ж пощастило купити чи позичити у свого товариша цей сенсаційний тоді роман, той залишав усе набік і відразу ж починав читати. Читали запоєм від шостої години вечора до восьмої години ранку без перерви, без сна. Потім як очманілі йшли на лекції. Ні один твір художньої літератури не читався з таким захопленням як Винниченкова «Соняшна машина». З таким же великим інтересом студенти читали всі рецензії, статті й відгуки на цей роман.

Особливо з великим інтересом студенти про-

читали статтю М. Зерова про «Соняшну машину». В пресі почалася жвава дискусія. Партійна критика негативно оцінювала роман Винниченка, засуджуючи його за ігнорування ролі «клясової боротьби» в розвитку суспільства та суспільних відносин.

В Ніженському ІНО часто відбувалися різні літературні суди та літературні дискусії. Отже одного вечора в великій залі ІНО відбулася й літературна дискусія, присвячена романові Винниченка «Соняшна машина». В дискусії виявилось дві течії: одна, що додержувалася офіційного курсу, на всі лади повторювала вичитані з газет твердження про відсутність «клясової боротьби» в романі, про дрібнобуржуазну ідеологію автора роману, про ворожі концепції тощо. Винниченкові закидали, що він поставив на першому місці ролю великого винахідника-ченого. Винниченко дрібний буржуй, — кричали ці партійні підбреячі, — у нього винахід ученої визначає прогрес, розвиток суспільства, а не клясова боротьба. Друга група давала прихильну оцінку романові, підкреслюючи його літературні вартості. Професор української літератури Євген Антонович Рихлік і його аспіранти належали до другої групи дискутантів.

Дискусія не закінчилася лише цим вечором. Вона далі відбувалася в автодоріях, в ідалні, в гуртожитках студентських. І, нарешті, до цієї дискусії прилучився сам автор Винниченко. Голос Винниченка з приводу дискусії над його романом прозвучав з великою силою в його славнозвісній статті «Лист „дрібного буржуя“». Це була відповідь на статтю Демченка, що тоді був відповідальною особою в Харківському парткомі. Демченко обвинувачував Винниченка в дрібнобуржуазних поглядах і критикував роман з партійних позицій. В. Винниченко опублікував свою статтю в Паризьких «Вістях». Бібліотека Ніженського ІНО одержувала з Парижу ці «Вісті», бо це був орган лівої групи, що мала назву «Союз Українських Громадян у Франції» — скорочено СУГУФ. Число паризьких «Віостей» з статтею Винниченка «Лист „дрібного буржуя“» аспіранти і студенти зачитали до дірок, переписували його, поширювали його серед ніженського громадянства. Винниченко дав близьку гостру відповідь партійному вельможі. Група прихильників роману Винниченка «Соняшна машина» знайшла в

статті Винниченка нові незаперечні аргументи проти вороже наставленої партійної критики.

Надзвичайно велике враження справив на студентів та на аспірантів також і відкритий лист В. Винниченка, спрямований проти М. Горького. Цей лист також був надрукований у Паризьких «Вістях». Один студент, що працював бібліотекарем у Ніженській Інститутській Бібліотеці, приніс з собою це число «Вістей» і дав його прочитати декому з аспірантів і студентів. Це число під великим секретом стало передаватися з рук в руки, поки не обійшло велику частину студентів. Студенти не тільки читали, а й переписували цю статтю або повністю, або уривки з неї. Власне з цього листа більшість студентів довідалася про те, що сталося тоді в 1928 році, коли М. Горький не дав дозволу на переклад його творів українською мовою, назвавши українську мову «наречієм».

Цей лист в 1948 р. передрукували «Українські Вісті» в Ульмі, і тому є змога пригадати деякі особливо цікаві уривки з нього.

«Громадянине Горький! Кілька місяців тому прочитав я про одного Вашого листа до руських письменників. У тому листі Ви жалілися руським колегам, що знаходяться «дурні та злочинні люди», які уявили собі, ніби «українське наречіє» є справжня мова, і на цій підставі «переслідують руську мову, руську культуру та руських людей на Україні». В цих днях я довідався про такий факт. Один із членів Української Академії Наук звернувся до Вас із проханням дозволити перекласти на українську мову Ваші літературні праці. Ви на це відповіли, що дивується, для чого люди намагаються з «наречієм» робити мову, і не вважаючи цю «штучну вигадку» за потрібну комунітету, не дали дозволу на переклад».

Так починається лист Винниченка. Далі з надзвичайною силою сарказму Винниченко викриває в Горькому російського шовініста та імперіаліста. В горьковському слові «наречіє» Винниченко вбачає — як він каже — «цілій національно-політичний світогляд. В ньому ціла історія взаємовідносин двох слов'янських народів. В ньому багато страждання, насильства, зла. Початок історії цього слова припадає до історії всієї імперіалістично-колоніальної політики руського царизму на Україні. Воно та ще слівце «Малоросія» служили тією димовою завісою, під якою Москва, Санкт Петербург і навіть Петроград протягом кількох століть експлуатували й руйнували матеріально і духовно український народ». Далі Винниченко порівнює погляди Горького на українську мову з поглядами царського міністра Валуєва, що в 1876 р. проголосив, що «никакого українського язика не було, нет и быть не может». Далі Винниченко висміює ворожі наклепи, що Україна — це, мовляв, німецька інтрига. Шовіністичним

Поль ВЕРЛЕН

НЕБО НАД ДАХОМ

Небо над дахом. Блакить
Сповнила тишу.
Сіли на дерево пташки на мить —
Листя колишуть.
Дзвін десь у небо ячить —
Тишу скородить.
Пташка на близькім кущі
Тужно виводить.
Лагідне й просте іде тут життя...
Боже мій, Боже!
Гамору з міста домчить відбиття,
Теж — мов погоже.
Чом же, скажи, щоб я знов,
Плачеш невпинно?
Може чиось ти скарав
Юність отут безневинно?

Переклад Н. ТУСЮК

поглядам Горького Винниченко протиставляв промову Бухаріна, в якій він рішуче засудив російський великородзяній шовінізм і став на захист української мови та українізації. Винниченко далі зазначає, що Горький своїм валуєвським покликом дає «своїм прихильникам гасло лютої зоологічно-національної ворожнечі до української нації».

В усьому листі Винниченка до Горького нас особливо вразило те запитання, що Винниченко поставив всій російській советській суспільності. Ось як зформулював його Винниченко:

«І хіба українські працюючі маси після цього не мають великих підстав голосно, прилюдно і руба поставити: не Вам уже, а всій руській радянській суспільності таке питання: «Ви вважаєте М. Горького за свого найкращого представника, ви в своїх маніфестаціях на честь його ювілею не раз це підкреслювали. Скажіть же нам, українцям, чи вважаєте Ви М. Горького і в українському питанні теж за свого виразника та представника? Скажіть одверто і так само сміливо, як це зробив сам М. Горький! Ми маємо право знати, яка є радянська руська суспільність. Ми знаємо добре дореволюційну, знаємо емігрантську білогвардійську (у всіх її течіях) руську суспільність. Ми хочемо знати, які ж позиції до нас займає радянське руське громадянство, які воно може займати позиції, коли такий її визначний виразник і представник так недвозначно, так свідомо, обдумано і активно зайняв позиції Валуєва?»

І далі, згадавши прихильні до української справи погляди Бухаріна, Винниченко ставить запитання:

«Так з ким же оті руські пролетарські і непролетарські письменники, з ким службовці, робітники, селяни, усі ті, що немовби будують новий

світ, нові відносини між людьми і народами, з ким вони солідаризуються: з Бухаріним чи з Горьким?»

І Винниченкові і нам, студентам, недовго прийшлося чекати на відповідь... Вона прийшла на другий рік, коли в 1929 році прокотилися масові арешти по всій Україні. Не минули вони й Ніжена. І ті аспіранти, ті студенти, що читали й поширювали гнівні статті Винниченка, опинились у в'язниці, а пізніше на засланнях та в концтаборах. Ще грізніша відповідь на поставлене Винниченком запитання прийшла в наступні роки, коли Москва знищила цвіт української інтелігенції та мільйони українських селян.

Валуєвські погляди великороджавних російських шовіністів перемогли. Російські комуністи знищили Бухаріна і звеличили Горького.

Для студентської молоді міста Ніжена в 20

рр. ХХ ст. Винниченко був не тільки письменник, а й громадсько-політичний діяч, що боровся за національні права України. Здалеко Парижу його палкий голос доходив до провінційного Ніжена і будив думки студентської молоді, запалював молоді серця гнівом і протестом проти національного гніту, проти національної дискримінації, проти зневажання людських і національних прав українського народу.

Статті Винниченка — такі як відповідь Демченкові — «Лист „дрібного буржуя“», «Відкритий лист М. Горькому» та написана 1948 р. стаття «Була, є й буде» — не втратили своєї актуальності і до нашого часу. Вони нещадно б'ють російський шовінізм, російський советський імперіалізм та колоніалізм. І тому варто було б видати їх окремою брошурою з відповідними коментарями та поясненнями.

Прот. М. ОВЧАРЕНКО

Питання походження життя і світу

(Продовження)

ІІ. ДАРВІНІЗМ ПРО РОЗВИТОК ЖИТЯ

У питанні розвитку життя матеріалісти послуговуються дарвінізмом в його сучасному вигляді.

Суть науки Дарвіна полягає в тому, що все живе розвивалося з найпростішого шляхом змін в організмах, і що ці зміни передавалися нащадкам. Після багатьох змін з'являлися види тварин, зовсім не подібні на своїх предків. Причиною змін в організмах була боротьба за існування та статевий добір.

Еволюційна теорія, що тепер має називати дарвінізмом, є змінена теорія Дарвіна. Особливо принципові зміни вініс німецький "учений" Геккель.

Дарвін не заперечував ідеї творення (і сам був релігійний), а Геккель безпідставно став твердити, буцім то життя само постало з мертвої матерії за природними законами.

Дарвін нічого не говорив про переходові форми в розвитку організмів, не говорив, що людина походить від мавпи чи людиноподібної мавпи, а Геккель абсолютно безпідставно іменує всі стадії еволюційного путі: монери, котреади, хордонії, созури й ін., хоч ніяких слідів вони не залишили, бо й не могли, як фантастичні істоти, що їх він видумав. Геккель також безпідставно став твердити, ніби людина походить від людиноподібної мавпи.

Бажаючи довести, що людина, мавпа і собака в першій зародковій стадії однакові, бо походять від одного предка, Геккель дав три однакові малюнки. Але незабаром виявилося, що він усі три малюнки зробив з одного кліше. Яс-

но, що малюнки були однакові: Геккель виправдовувався, що окрім кліше дорого коштували і тому він зробив три малюнки з одного кліше.

Учені правильно оцінили "добросовісність" Геккеля. Учені Гізель і Гіз пишуть: "Геккель своїм засобом боротьби позбавив себе права бути на рівних правах серед поважних учених-дослідників". Учений Лютце пише: "Геккелеві бракує потрібного знання, такту та сумлінності". Проф. Брант пише: "Геккелеві ніколи не можна вірити". Учений Паульсен про відому книгу Геккеля "Світові загадки", в якій говориться про походження людини від людиноподібної мавпи, як про науково доведений факт, говорить: "Я не можу читати цього твору без почуття сорому".

Спинимось коротенько на основних засадах дарвінізму в його сучасному вигляді.

а) БОРОТЬБА ЗА ІСНУВАННЯ. Перше питання: звідки вона взялася? Звідки взялося бажання існувати? Чому кожен живий організм хоче існувати, хоч усе живе на землі умирає? Випадково сталося? Дивна ця випадковість, і то цілком у всіх живих організмах.

А чим пояснити, що незчисленна кількість живих організмів гине, не розвинувшись, без усякої боротьби за існування?

Ми знаємо, що дуже часто боротьба між найсильнішими противниками закінчується загибеллю обох, а в той час менш розвинені й менш пристосовані до життя, які залишаються поза боротьбою, виживають і розмножуються.

Чому загинули "чудовища велики" (Бут. 1:21), — різні "заври" й інші? Вони, як дуже сильні, мусіли б понижти інших і існувати й тепер. Коли дарвіністи кажуть, що змінилися умови, і такі великі тварини не могли вже існувати, то це не так. І тепер є кит (дуже велика риба), слон, бегемот й ін. Чому вони не загинули?

Дарвінізм говорить, що в боротьбі за існування організми набувають корисних змін, які передаються нащадкам. Але нащадкам передаються не лише корисні зміни, але й шкідливі, що довів учений Бер. Що є зміни, що є еволюція, ніхто не може того заперечувати, але невже вони відбуваються випадково? Скільки трильйонів, десятків мільйонів (декальйон — одиниця і 60 нулів = 10^{60}) змін потрібно, щоб із найпростішої форми життя утворилися такі складні організми, які є у тварин і людини?

Щоб сталося стільки змін лише за законами природи, потрібно багато мільярдів років. І це не перебільшення. Наука говорить, що такі тварини, як бронтозавр, іхтіозавр та ін. жили сотні мільйонів років тому. Але бронтозаври, диплодоки та ін. мали дуже складний організм, не так багато й відмінний від теперішніх тварин і людини, що видно з їхніх кістяків. Скільки ж треба було часу, щоб із хемічних сполук утворилася простіша жива клітина, а потім простіша організми, а далі чимраз складніші організми? Багато мільярдів років. Зупинимося на цьому.

Щоб могло утворитися життя, температура на Землі не могла бути вищою від $56^{\circ} - 60^{\circ}\text{C}$, бо при цій температурі білок — ця основа життя, твердне і не здібний ні до яких життєвих процесів, тобто при цій температурі життя неможливе.

Але мільярди років тому Сонце випромінювало багато більше тепла, ніж тепер. Сонце, як і кожна зірка, безперервно випромінює свою речовину й міняється, йдучи до згасання. Сонце існує $5 - 8 - 10$ мільярдів років (різні вчені по-різному говорять) і воно ввесь час іде до згасання. Значить, Сонце $2 - 3$ мільярди років тому набагато більше випромінювало тепла, і життя в ті часи не могло утворитися. Матеріалісти бачать цю суперечність і от одні (Г. Аристов "Всесвіт безконечний", Москва, 1955, стор. 110; А. Масевич "Історія Сонця", Москва, 1955, стор. 173) пишуть, що Сонце 3 мільярди років тому так само й стільки ж випромінювало тепла, як і тепер. Одним словом, для Сонця роблять "призвілей": воно мусить 3 мільярди років однаково випромінювати, бо інакше не можна побудувати матеріалістичної науки про походження й розвиток життя. Інші матеріалісти бачать абсурдність такого твердження і тому зменшують час існування життя на Землі. Так, А. М.

Емме в кн. "Наука і релігія про походження життя на Землі" (Москва, 1956, стор. 102) пише: "Первіні носії життя зародилися не менше, ніж 2 мільярди років тому, і на розвиток більшості мікроскопічних організмів, водяних рослин та водяних безхребетних тварин потрібно було приблизно $1,5$ мільярда років". А от сам академік О. І. Опарін (про якого вже говорилося) в своїй книзі "Нове про походження життя на Землі" (Москва, 1956, ст. 7) пише, що життя зародилося "більше півмільярда років тому". Але це суперечить матеріалістичній науці, яка говорить, що вже сотні мільйонів років тому існували надзвичайно складні організми (динозаври й інші).

А. Емме в 1961 році вже пише таке: "Порівняно недавно вважалося, що життя зародилося приблизно півмільярда років тому. Найбільш сміливі вчені називали цифру в мільярд років. Але в останній час член-кореспондент Академії Наук ССР А. Володін та інші советські палеонтологи (науковці, які вивчають стародавні рослини й тварини по їх залишках, що знаходять у землі. Прим. М. О.) знайшли сліди бактерій та водоростів в породах, вік яких вираховується $2,5 - 3$ мільярди років. Значить, життя більш стародавнє, ніж припускали. До такого самого висновку прийшли й закордонні вчені. Вік самої Землі обчислюють в $4\frac{1}{2} - 5$ мільярдів років. І бактерії, і водорості — це вже дуже складні організми. Тому початок життя деякі вчені відносять близьче до моменту утворення Землі. Цілком можливо, що перші початки життя з'явилися на нашій планеті 4 мільярди років тому" (А. Емме. Журнал "Знання — Сила", Москва, 1961 р. ч. 5, стор. 35).

Заплуталися матеріалісти.

Щоб вийти з безпорадного становища, вони посилаються на еволюцію й мутації (мутація — зміна життя без переходових форм), які, мовляв, набагато скорочують час розвитку життя.¹

А ось що говорять факти:

Наука встановила, що такі рослини й тварини, як сосна, ялина, олень, вовк тощо існували ще перед льдовим періодом.

Біля селища Флорісанта в Центральному Колорадо (Америка) знайдені комахи, які існували 25 мільйонів років тому, і збереглися через те, що були засипані порохом, подібно, як Помпей збереглася, залита лявою з вулкана. Американський натуралист Реджінолд Д. Манвел присвятив

¹ Деякі дарвіністи кажуть, що природа експериментує: неприродне знищує, а природне залишає. У цьому випадкові дарвіністи наділяють природу розумом, при чому людським, обмеженим, таким, який мають люди в теперішній час.

Не експерименти в природі, а якась вища доцільність, зрозуміння якої ще понад силу людському розумові.

цьому свою наукову працю, яка вийшла в 1955 році. Дуже знаменно, що 25 мільйонів років тому були такі ж самі комахи, як і тепер. Тоді були всі 25 розділів комах, що й тепер існують, крім одного.

Комахи дуже подібні на теперішні, знайдені у верхніх прошарках кам'яновугільного періоду, давність яких обраховується на 200 мільйонів років.

Чому протягом 25 мільйонів років не було ні еволюції, ні мутації? Чому за 200 мільйонів років дуже незначна еволюція у комах? Уважати, що організми комах досконалі — не можна, бо самі матеріалісти говорять, що досконалих організмів взагалі нема.

Таким чином еволюція й мутації не так уже аж занадто зменшать час розвитку життя.

Коли ж тоді постало життя? А виходить, що життя постало тоді, коли ще й Землі не було!

Що взагалі боротьба існує — нема сумніву, але боротьбу треба розглядати глибше і ширше, ніж боротьбу тільки за існування. Лише в світлі християнської науки зрозуміла боротьба у все-світі (про це буде далі).

Ми бачимо в житті й інше. Коли б бактерії, що уловлюють азот, зникли, то все життя на землі згинуло б, бо вони збагачують землю азотом, конче потрібним для рослин, а рослинами харчуються тварини. Тут ми бачимо співжиття або навіть допомогу живих організмів одне одному.

Коли б не було незліченних трильйонів гнильних та бродильних бактерій і грибків, життя на землі також припинилося б. Знову, ми бачимо допомогу живих організмів одне одному.

Трильйони клітин в нашому тілі не борються між собою, а допомагають одна одній. Взагалі в нашім організмі нема ніякої боротьби між різними клітинами, а навпаки — існує спільність дій. Боротьба відбувається лише з тим шкідливим, що попадає в організм і викликає дисгармонію в організмі — хворобу.²

б) СТАТЕВИЙ ДОБІР. Коли б він існував, то було б хоч би повільне поліпшення живих організмів, а цього якраз і нема. Взагалі статевий добір між тваринами неможливий, бо між ними бувають лише випадкові зустрічі. Випадковість не може бути причиною прогресу.

в) Коли б дійсно були в природі боротьба

за існування (у розумінні дарвіністів) та статевий добір, то всі нижчі форми життя давно вже загинули б, поступившись місцем вищим. Але як надзвичайно багато існує і тепер найрізноманіших щодо складності нижчих форм життя! І дуже знаменно те, що вищі форми живих істот СЛАБІШІ за нижчих і залежать від них, а нижчі форми життя СИЛЬНІШІ за вищих і не залежать від них (закон Николая Гартмана). Цей факт заперечує дарвінізм.

Дарвіністи говорять, що інфузорії або глисту не потрібна вища організація, бо вони вже досягли такого розвитку, що нема потреби їм розвиватися далі. Коли це так, то при чому тут боротьба за існування та статевий добір? Чому тоді взагалі існує розвиток і вищі форми життя? Та і, крім цього, хіба є хоч один організм, що був би вже досконалій і не потребував би поліпшення? Це ж суперечить матеріалізові, який доводить, що коли розвитку нема, то не може бути й життя.

Не боротьба за існування та статевий добір усе вирішує, а є Щось Вище, що керує життям, при чому цілеспрямовано, хоч не завжди ми бачимо цю ціль, бо маємо обмежений розум.

г) Дарвінізм безсилий пояснити, чому розвиток тіла не йде в парі з розвитком розуму? А це мусіло б бути рівночасним, бо тут і там лише атоми та хемічні сполуки, як кажуть матеріалісти. Чому мавпи не є найрозумнішими серед тварин, якщо їх вважати найближчою родиною людини? А ми бачимо, що мавпи розумово стоять дуже низько. Вони не розвинулись навіть до усвідомлення потреби мати постійне гніздо, чи нору, а улаштовують на деревах примітивні леговища, тоді як річковий бобер будує собі хату зі стелею. А будівництво у мурашок чи у бджіл? А розподіл праці у них? І ці здібності бобра, мурашок, бджіл й ін. не удосконалюються, а залишаються такими, якими були багато-багато років тому.

г) Дарвінізм не пояснює, як могли утворитися нові органи. Він пояснює зміни, а не ут-

ПРИВІТАННЯ

Невтомного працівника Демократичного Руху, засновника Філії ОДУМ-у в Клівленді, колишнього Голову ЦК ОДУМ-у, довголітнього Голову Філії ОДУМ-у в Клівленді, колишнього члена Головної Управи ОДУМ-у в США, і теперішнього Члена ЦК ОДУМ-у ВАСИЛЯ ПОНОМАРЕНКА щиро сердечно вітаємо з днем народження та бажаємо Йому сил, здоров'я, витривалості, і багато років щасливого життя.

Друзі й подруги з Клівленду по спільній праці.

Редакція і адміністрація “Молодої України” так само долучає і своє нациріше привітання.

² Хоч в нашему організмі багато більше живих клітин, ніж людей у всьому світі, але їм не треба боротися одна з одною, щоб жити. Вони, навпаки, допомагають, одна одній і тільки тоді організм здоровий. В цьому одне з об'явлень Вищого Розуму — Бога: люди, допомагаючи один одному, могли б створити сильний організм — людство.

Це знову говорить, що в основу життя покладено гармонію.

ворення нових органів.

д) Не можна визнати правильним погляду дарвіністів, що розвиток іде все вперед і вперед. У природі ми бачимо і протилежні явища, як, наприклад, збереження свого виду, про що говорить здичавлення рослин і тварин, цебто повернення до первісних форм.

е) Сучасна наука доводить, що переємство форм життя було якраз не таким, як говорить дарвінізм. Спочатку живі організми були в повній силі: гіантські рослини, гіантські риби, такі ж птахи й інші тварини, але щодалі, то все погіршувалися, поступалися місцем більш скромним нащадкам. Наші теперішні риби, птахи й інші тварини — карлики в порівнянні з давніми, коли були “чудовища велики” (Бут. 1:21).

е) Дарвінізм говорить, що існували переходові форми в розвитку нижчих живих істот у вищі. Геккель перелічує ці переходові форми:

“монери”, “котреади”, “хордонії”, “созури” й інші, хоч не мав абсолютно ніяких наукових підстав для цього. І досі дарвіністи не можуть знайти нічого, що підтверджувало б правильність думки про колишнє існування “монерів” та іншого.

Деякі сучасні дарвіністи знаходять інший вихід, користуючись діялектичним матеріалізмом. Вони говорять, що ніяких переходових форм не було, бо в природі розвиток іде так, що кількість на певному ступені переходить в нову якість “стрибком”. Взагалі діялектика “виручає” матеріалістів при їхньому скрутному стані.

Таким чином, дарвінізм в основних своїх пунктах не відповідає сучасним науковим фактам і наукою відкинений, хоч деякі моменти його є правильні й прийняті науковою.

(Далі буде)

Семен ФОДЧУК

МАРКО ЧЕРЕМШИНА — СПІВЕЦЬ ГУЦУЛЬЩИНИ¹⁾

Мальовниче й чарівне Покуття — це місце народження трьох наших славних письменників: Василя Стефаника, Івана Семанюка, що знаний в літературі як Марко Черемшина, і Леся Мартовича. Покуття — це колиска емансипаційного жіночого руху під проводом Наталії Кобринської та Олени Кисілевської. На Покутті започатковано Січовий рух, що охопив пізніше сільську молодь не лише колишньої Галичини, але також і Буковини. Недалеко від того місця, де Черемош з'єднався з Прutom, на лівому березі, на горбі, розташоване стародавнє місто Снятин, засноване ще за часів галицького князя Ярослава Осьмомисла. Воно ровесник побудованої на болотах Москви, Мюнхену над бистрим Ізаром та Ліону над Роданом у Франції, що випливає з Альп. Зі Снятином щільно зв'язана літературна діяльність письменників Василя Стефаника і Марка Черемшини.

В уяві ясно бачу Марка Черемшину, людину середнього росту, широкоплечу, з блискучо-зеленавими очима, з рішучою хodoю. В розмові був він досить говіркий, хоч з обличчя виглядав ніби похмурим. Та це лише так здавалося, бо він був поетом гір, що виріс серед співанок, ка-

зок і флюяр, звуки яких вдихав у себе. Дуже любив музику й спів, зокрема пісні “Сонце низенько” та “Повій, вітре, з України”. Найрадше творив під звуки флюари, на якій вигравав адоптований син Івась. Мав він сильний характер, в якому поєднувалися ніжна чутливість, глибина душевних переживань і твердість духа.

Батько його Юрій, приятелював з буковинським поетом Юрієм Федьковичем. Мав гарний голос, любив читати й співати церковних і світських пісень. Вечорами приходили до нього знайомі й гуторили до пізньої ночі. Малий Івась не лягав спати, а прислухувався до розмов і ввесь час крутився між ними. Мати раз крикнула на нього: “Товчешся тут, як Марко у пеклі!”. Тому він опісля підписувався Марко, а прізвище Черемшина взяв від назви ріки Черемошу, над яким на Косівщині розташоване його рідне село Кобаки.

У цьому селі 13 червня 1874 р. побачив він світ. На третьому році життя, взяли його на виховання дід і баба. Малий Івась дуже любив їх, зокрема любив дідові співи і гру на флюарі. Дід його був типовий гуцул, поставний, доброго серця та дуже гостинний. Оповідав онукові багато про духові, про чар-зілля та про Каньовського. Коли внук пішов до школи, то три дні плакав за дідом.

¹⁾ Доповідь, виголошена в Мистецькому Стварищені «Козуб».

Улітку малий Івась, як Василь Стефаник і Тарас Шевченко, пас вівці на царині з флюорою за пазухою. В холодку, між папороттю, зачітавався "Кобзарем", забуваючи про свої вівці. Плакав над недолею наймички, хотів, як колись Довбуш, бути месником за кривди, що їх чинили багатій бідним людям. А що хлопець був слабкого здоров'я, то батьки вирішили віддати його до гімназії, щоб хоч одного сина "вивести в людини".

Після закінчення народньої школи, батьки повезли хлопців до польської гімназії у Коломию. По дорозі під лісом хлопці назирали хворосту і запалили ватру. Батьки поглядали на ватру і очікували, чи дим підійметься вгору і чи хлопці будуть вченими. Про це згадує він пізніше у новелі "Як дим підоймається".

У гімназії Марко Черемшина здружився з покутянами Василем Стефаником і Лесем Мартовичем. Гімназисти організували таємний гурток. На сходинах гуртка читали твори Тараса Шевченка, Івана Франка, Миколи Гоголя, Віліяма Шекспіра, Фрідріха Шіллера та Юлія Словацького.

На прожиття собі Марко Черемшина заробляв приватними лекціями. Ще на шкільній лаві, почав писати вірші, але їх не друкував. Написав теж п'есу "Несамовиті", яка змістом подібна до І. Франкової "Учитель". На жаль, рукопис не зберігся. Потім під упливом тодішніх німецьких модерністів, Петра Альтенберга та Артура Шніцлера, писав поезії в прозі. В поезіях змальовував плачі квітів і льодові квіти. Виїмково писав про людське горе, як от в поезіях "Щоб не тії гори", "Симфонія" і "Весна". Редактор "Буковини", Осип Маковей, закликав його повернутися на шлях реалізму, а під упливом Івана Франка він остаточно позбувся декадентства. Після закінчення гімназії, записується на правничий факультет Віденського університету. У Відні доводилося дуже важко заробляти на прожиття. Працював при будові домів, носячи цеглу, ногами прибирав вулиці тощо.

Перша збірка "Карби", до якої увійшло 15 новел, принесла Маркові Черемшині славу видатного письменника реаліста, майстра поетичного слова, тонкого лірика та співця гірської природи і людської душі.

Закінчивши університет, переїхав до Делятина, на Гуцульщину, до адвоката Лагодинського, хоч йому пропоновано доцентуру при університеті у Відні. Та він волів працювати між своїми гуцулами. Тому що д-р Лагодинський був обраний послом до Віденського парламенту, заступав його д-р Іван Семанюк, цебто Марко Черемшина. Бідним гуцулам давав безплатно правні поради, а навіть заступав і боронив перед судом. Через шість років відкриває адвокат-

ську канцелярію у Снятині. Як і Леся Українка увесь час приятелювала з письменницею Ольгою Кобилянською, так Марко Черемшина приятелював і далі з Василем Стефаником. Одружився з учителькою Наталією Карп'юк.

Вивчив Марко Черемшина дев'ять чужих мов і тому міг багато перекладати творів чужих письменників, добираючи близькі тематикою до його власної творчості. За студентських часів перекладав твори Петра Енге, Йогана Баера, Йоганнеса Шляфа та Мультатулі, а пізніше Коломана Міксата, Лякса Юнгнікля та Томаса Людвіка.

З виbuchом першої світової війни виїздить з дружиною до батьків у с. Кобаки. Тут переживає всі страхіття війни, що котилася долинами Черемоша й Прута, немов відчиненою брамою у гори Карпати. Війна була імпульсом до літературної його творчості другого періоду. Це можна завважити теж у Василя Стефаника та Ольги Кобилянської, хоч вони були пасивними глядачами жахливої війни.

У батьків Марко Черемшина ввесь час був насторожений: багато переживав і хвилювався, але писати не переставав. Щоб не викликати підозріння, він працював у скованці, цебто у стодолі по п'ять годин на день. У той час написав він цілий цикл новель: "Село вигибає", "Зрадник", "Село потерпає", "Бодай ім путь пропала" та інші. Новелі ці писані кров'ю його серця.

У них змальовував він дикі звірства мадярської солдатні, яка, не розуміючи української мови, знущалася над безборонним цивільним населенням. А тоді всіх підозрівали у симпатіях до москалів і називали "орос" (москаль). В новелі "Село потерпає" розповідається про переживання гуцулів перед самим боєм. Це дуже емоційний і символічний твір, написаний мелодійною мовою. Ось як він пише:

"Заревіли гори, аж небо здрігається, аж камінні скали лупаються. Неприятель на село гатить, військо його в селі зіпре, гарматами привітає. Гейби земля в землі задрижала: гейби людей з села скидало. З кожної хати, люди втікають, працю виносять".

В новелі "Бодай ім путь пропала" він пише: "Церковні старші браття, в часі відвороту австрійських військ, просили комandanта, щоб церкву не полишили по московському боці. Командант казав їх покувати і розстріляти під церквою. Жовніри заставили людей викопати спільну яму для сімох постріляних. Хтось задзвонив подушне. Задихана патруля прибігла на дзвіницю і застрілила дзвонара, щоб не робив зради й не давав ворогам знати. Капралі заставили людей, щоб з мерців поздіймали одежину, а голих у яму поскидали. Та люди відмовляються це зробити. I їх постріляно револьверовими кулями.

Жовніри стручують ногами мерців у яму".

"Селом продзвенів проклін, як біль колючий, як біль пекучий. Сонце той проклін від газдинь переймає і горами розсіває.

Бодай їм путь пропала!

А гори відповідають.

Бодай їм путь пропала!

А води повторяють.

Бодай їм путь пропала".

В новелі "Зрадник" дає жахливий образ, як Василь, не зважаючи на те, що пересувався фронт, працював з дружиною на своєму господарстві, милуючися маленьким сином. Нараз муха вкусила чорну корову, яка зірвалася і побігла лісом в напрямі до московських окопів. З австрійських окопів посипалися кулі... Командант кричав, що чорна корова, це знак для ворога. Він наказує знайти зрадника й повісити. Патруля вдирається до Василевої хати, сковує його і вішає, та галузка ломиться і жовніри ведуть далі. Марічка, дружина Василева, тулила до грудей дитину й голосила:

— "А куди ж я тебе виряжаю, Васильчику любий? За що беруть мені газду з хати? На що дитині дедю відбираєте?

З важкою розпукою вона кличе:

— Ой ви гори кам'яні, чому не лупаєтесь?

— Ой ви громи швидконогі, де ж ви поховалися?

Василя розстріляли. Марічка зойкнула, гори повторили, а Василь повалився посеред дороги ніби усміхнений, гейби пестив свого сина. Марійчині плачі розлетілися зозулями понад селом і сіяли тривогу".

Новеля "Село вигибає" починається чудовою персоніфікацією природи:

"Питається бистра ріка темного лісу, де поділося село. Питаються гори вітру буйного, чи розжene ту тугу понад селом.

— Щось шепотом шепоче: щось шумить шумом: щось отік плаче понад убитим селом.

— Нема села, лише цвінтар, а край цвінтаря одинока трупарня деб'я* дише на морозі. Між хворими газдами лежить війт. Кучмар привіз сліпого жовніра. Війт зразу не пізнав його, а опісля кличе:

— А йди ста, Петре!

Син стрепенувся, якби від грому, і скочив до деді**. Але не доскочив. Станув як серед води й шукав руками.

— Дедику мій рідний, де ви?!

Війтovе лицe перекривилося з болю, а очі завірились. Вхопив за руку сина, як потапаючий ловить берег. Син схилився і цілував дедеві руки. А дедя досягав синові лицe руками, брав його в долоні, тримав перед собою, як свое переболене серце, і задеревів наче біль бардою переврівав.

— А ти де дів очі?

I як оком моргнути, війт замовк i повалився на свою постіль, гей перепелений явір, а син шукав його руками і оправдувався, що він свої очі дав цісареві під Раранчем. А син просить дедю, щоб не тускував: ручок не ломив і серця не з'їдав та не гидував таким старчуком вічним, бо він щасливий у Бога, що почув його слова і цілував руки".

— Дайте ручку, дедику! найси її націлую!

Та дедя не відзвивався більше, а Петро приклякнув і цілував дедеві ніжки й руки і затулював очі.

Козак взяв сокиру, пилу, рискаль і вийшов на цвінтар, передаючи кріс Петрові, а той пострілив себе в голову".

Мало є в нас письменників, щоб передали гаму душевних тортур так, як це зробив Черемшина в осліплениму Петрі...

З часів листопадового зりву написав він "Тугу".

Дівчина розлучається зі своїм милим, який їде на війну:

"Заржав кінь в лісі, а я минаюся. Беру свій кріс та й свого коня, може борш*** totу Україну виборемо. А як я коня закосичила, та й чорну гриву заплела заплітками, то він присягався, що не на війну, а на весілля їде..."

— А яка, — питаю, — буде тата Україна? А він схопився в стременах срібних та й каже: всі гори-долини та й полонини як земля вширки, як небо ввишки, та й душив мене обіймаючи. Весь ліс замаївся, всі трави позацвітали, всі птахи розщебеталися, всі води розігралися і всі гори порозштрикалися****

А село каже: то наша сила, наша надія, то наші стрільці, а напередовець, як Божа днінка, як сонце в жнива. I відлетіли сизі: як вітер у гаї, як піна бистрої ріки. А я жду, сподіваюсь..."

Подібно пише Василь Стефанік у новелі "Сини":

"Послідний раз прийшов Андрій: він у мене був учений.

— Тату, — каже, — тепер будемо воювати за Україну.

— За яку Україну?

А він підоймив шаблев грудку землі та й каже:

— Оце Україна, а тут — і справив шаблев у груди — от тут її кров: землю нашу ідемо від ворога відбирати.

А батько мужньо каже:

— "Ta є ще в мене менший від тебе Іван,
(Закінчення на 21-й стор.)

* Ледве

** батько.

*** швидше.

**** порозбігалися.

Павло СТЕП

Б у в а ю т ь д н і . . .

(Екскурс у минуле)

У 75-ліття проф. Павла Зайцева

I

Бувають дні в житті людини, —
Їх біг поквапливо-прудкий:
Вони минають, як хвилини,
А в пам'яті живуть роки...
Вони цвітуть не раз в уяві,
Такі прекрасні й запашні,
Немов садки десь кучеряві
У нашім краї, на весні...
Забуду, мабуть, я не скоро
Вчорашній день, чудовий день:
Були за містом ми учора,
Бадьорих радісних пісень
Гуртом безжурно всі співали,
До річки йшовши навпросте,ць,
Пташки у лісі щебетали,
Сміялось сонце і вітрець
В обличчя віяв нам грайливо...
“Ах, як прекрасно в світі жити!” —
Подумав я... І сталося диво:
Забули дійсність ми на мить,
Над Шпре¹ розсілись і вдивлялись
В своє минуле, в давні сні,
А по воді пливли, гойдались
З вітрилами легкі човни,
І всіх нас кликали з собою
Кудись у мрійну далечінь...
Ось перед нами — ліс габою,
А понад нами — неба синь
Нависла соняшним наметом,
В повітрі звуки мерехтять...
Хотів би бути я грос-поетом,²
Щоб все належно оспівати!

II

Було нас десять — мужніх, смілих:
Три гарні жінки й сім мужчин,
В боях життєвих посивілих,
Усі завзяті, як один...
Усі дотепні, всі учени
(Знайомий декому й Парнас),
Фантасти й мрійники шалені,
Й професор Зайцев серед нас.
Він, усміхаючись ласково
(А усміх той хвилює кров),
Максима Рильського октави
Про щастя, юність і любов
Приємним голосом читає...
А як умів він читати!
І нас у казку пориває:
Нам щастя хочеться зазнати,
І ми не можем одірвати
Від нього всі своїх очей,
Усім нам хочеться зазнати

Безсонних мрійливих ночей...
Прекрасний майстер монологу,
Мастак словесних лютих січ:
Про життєву його дорогу
Ми ладні слухать день і ніч.
А ерудиція що значить!
З яких не зна він тільки сфер?
Тож на землі у нас козачій
Один із перших він тепер!
Сьогодні ось йому минає
Десятків п'ять із гаком літ,
Ta він бадьорий, він буяє,
Блищить, як камінь хризоліт!
Сьогодні радо тут святкуєм
Ми день народження його,
Бо всі ми любимо й шануєм,
Як друга, вчителя свого,
І широ так усі бажаєм,
І Бога хочем ублагать,
Щоб він для Рідного нам Краю
Прожив іще десятків з п'ять!

III

Котився день з гори стрімкої,
Серпанками вкривав гаї,
Згортали теж і ми в сувої
Барвисті враження свої...
На небосхил необережно
Хлюпнув хтось кров'ю чи вином,
І посміхавсь чомусь бентежно
Нам вечір десь аж за горбком...
Ось день із вечером обнявся,
Вже ніч іде і сні снує...
З нас кожен спогадам віддався
І кожен думав про своє...
Я розпустив був трохи нюні,
Признатись, мало не ридав,
Коли про “золото” і “клуні”
Антін Семенович згадав.
Я й досі маю на увазі,
Що кращий з друзів це моїх,
Бо він “із грязі просто в князі”
Мені стрибнути допоміг...
Нехай же іншим колись разом
Про те, як ним я дорожу,
З любов'ю, ніжністю й екстазом
Докладно й широ розкажу,
А зараз тільки нагадаю
Про деякі його згадки,
Бо кожен (добре це я знаю)
Їх прочитає залюбки.
Як він на бантині гойдався,
В пшеницю-золото стрибав...
В уяві враз моїй озвався
Подібний спогад... забуяв...
Згадав і хутрі свій багатий

¹ Річка, над якою розташований Берлін.

² Великим поетом.

Микола ВІРНИЙ

22 -ий з'їзд КПУ в Києві

У совєтській Україні ніколи майже не трапляється так, щоб хтось молодший стажем і нижчий ранго в партії взяв та й не погодився з "одностайністю". Отож, "одностайно" був затверджений порядок денний, "одностайно" схвалювалося й приймалося всі, зв'язані із з'їздом постанови. Хто ж був на з'їзді КПУ?

Мандатна комісія подала, що на 22-ий з'їзд КПУ партійні організації обрали найкращих представників, "...які беруть найактивнішу участь в житті партії, показують свій особистий приклад в боротьбі за побудову комуністичного суспільства". Щодо кількості делегатів, то цей з'їзд був найчисленніший за всі сорок років існування комуністичної партії України. Від 1.432.806 членів КПСС і 147.363 кандидатів у члени партії на з'їзд прибуло 1.424 делегатів з правним голосом, а 147 делегатів із дорадчим голосом.

За освітою делегати поділені на три групи: 805 — з вищою і незакінченою вищою освітою; 219 — з середньою; 407 — з неповною середньою і початковою.

За віком: 392 — до 35 р.; 247 — від 36 до 40 р.; 519 — від 41 до 50 р.; 273 — старше 50 років.

Національний склад делегатів: 1.005 — українців; 381 — росіян; 45 інших національностей.

Місце праці делегатів: 385 — працівники промислових підприємств, будов, транспорту і зв'язку; 285 — працівники сільського господарства; 397 — партійні працівники; 140 — советські працівники; 17 — профспілкові; 25 — комсомольські; 54 — працівники науки, культури, мистецтва, освіти й охорони здоров'я; 128 — військовослужбовців.

Майже три чверті делегатів (1.167 чоловік) нагороджені орденами й медалями Советського Союзу.

Багато доповідачів говорили про "великі досягнення" України в минулому та про уявні осяги в майбутньому, що вона їх матиме, "будуючи комунізм". Намальовані цифри майбутнього "щасли-

(А я сидів і "ох!" та "ох!"),
Згадав і те, як з рідним братом
Вони хазяйнували вдвох.
Згадав лірично так і чуло
(А я вже й голоду схилив)
І все, що вже було заснуло,
Згадками збурхав, розбудив...

Додому ідучи в "Езбані"³,
Минуле я своє гортав,
А потім знов у дні незнані
Пірнав, купався й знов пірнав.

³ Назва нової підземної залізниці в Берліні.

вого життя" імпозантні, ніби ціле наше життя тільки з цифр складається. Ми ж є люди. І в першу чергу нас цікавить людина й ставлення до неї. Яке було ставлення "вождів" комуністичної партії до "совєтських" людей і, зокрема, до української людини, ми вже говорили, наводячи уривки з промови теперішнього "першого з перших" в КПСС — тов. Хрущова. У 1937 р. він був на Україні, виконуючи волю свого учителя, в найлютіший період "єжовщини", Хрущов зліквідував або вислав на заслання українських комуністів і мало не ввесь цвіт української національної інтелігенції. Тогочасні події назавжди врізалися в пам'ять українцям. Не було жадної родини, щоб не втратила батька, брата або сина. Чимало згинуло й цілих родин. Але про це на з'їзді України не згадувалося. Навпаки, і секретарі ЦК, і рядові члени партії в своїх доповідях і дискусіях підкреслювали велич партії, заслуги однієї людини.

"З повним правом, товарищі, можна заявити, що створення Нової програми — це видатний науковий і революційний подвиг нашої партії, ленінського Центрального Комітету".

Так говорив тов. Казанець, виголошуучи промову про "Проект Програми КПРС". Не забув він згадати і про національні відносини:

"Згадаймо, чим була Україна чи "Малоросія", як її називали царські сатрапи, до Великого Жовтня і чим вона стала за роки Советської влади.

Нині Україна — це справді вільна держава робітників і селян, яка давно випередила у своєму розвитку нації старі промислові країни Європи".

Що Україна прогнала "царських сатрапів" і що натомість советські верховоди глумляться з українського народу — над цим зупиняється не будем. Це й без нас знають у світі і з кожним днем голосніше починають говорити про це, вимагаючи свободи людині й народам не тільки на континентах, де були колоніальні держави, але й в країні "побудованого соціалізму" — ССР.

**

Про правду й справедливість в Україні говорити не дозволяється. Там кожний активний член партії глушить людську правду й справедливість своїми "правдами" про свої і своїх керівників "досягнення".

Наведемо кілька прикладів, як комуністи України розуміють і викривають "культ особи" та що при цьому проголошують, щоб "культ особи" не відродився.

Секретар Луганського обкому КПУ тов. В. В. Шевченко говорить:

"В доповіді секретаря ЦК КПУ тов. Казанця показано шляхи дальнього розвитку нашої республіки. Ці перспективи і всі досягнуті успіхи нерозривно зв'язу-

ємо з великою плодотворчою діяльністю ЦК КПСС, очолюваного вірним ленінцем, видатним борцем за комунізм Микитою Сергійовичем Хрущовим".

Голова колгоспу імені Сталіна з Бершадського району Вінницької області додає:

"З цієї високої і почесної трибуни я хотів би ще раз подякувати особисто М. С. Хрущову за те постійне піклування, яке він проявляє в спарві розвитку та зміщення колгоспного ладу, піднесення добробуту трудівників села".

А ось слова представника робітничої кляси — токаря Харківського турбінного заводу тов. К. С. Кислякова:

"Я думаю, що висловлю одностайну думку учасників нашого з'їзду, як і всіх радянських людей, коли скажу: всі ми горді і безмірно щасливі, що самий вірний ленінець, наш дорогий М. С. Хрущов — невтомний борець за мир і щастя всіх людей на землі є ініціатором створення, творцем проекту Нової програми комуністичної партії Советського Союзу".

Не забув про "вірного, послідовного" і тому подібного "ленінця" і командувач Чорноморської флотилії тов. В. П. Касатонов:

"Перед з'їздівські партійні конференції, які пройшли у нас, продемонстрували величезну активність флотських комуністів та їх нерушиму згуртованість навколо свого мудрого бойового штабу — ленінського Центрального Комітету КПСС і Советського уряду на чолі з невтомним борцем за світле майбутнє — нашим рідним Микитою Сергійовичем Хрущовим".

У тон своїм товарищам з-над Дніпра говорили й делегати від західних областей України, які мають "щастя жити" в "країні побудованого соціалізму" від 1939 року. Від Волинської області виступив секретар обкому тов. С. І. Калита:

"Комуністи і беспартійні вчитуються в кожний рядок проекту Програми КПСС, цього визначного марксистсько-ленінського документа. Одностайно схвалюють його, демонструючи непорушну згуртованість навколо ленінської партії і її ЦК на чолі з вірним ленінцем, невтомним трудівником, борцем за мир і щастя народів, любимим всією партією і народом М. С. Хрущовим".

Хтось на заході сказав, що Хрущов, звівши боротьбу з "культом особи Сталіна", намагається звернути всю вину за терор і злочини в минулому на Сталіна і тих, хто йому (Хрущову) невигідний, захищаючи себе й партійний актив, що не відмовляється від Хрущова, як єдиноправного вождя, як непричетних до кривавих "помилок" і що Хрущов намагається зайняти місце Сталіна в історії комуністичного світу, дарма що робить це не так, як Сталін. Ріжниця між мертвим і живим диктатором в словах. Мета й засоби досягнення її у них незмінні. Про це одверто говорять вільні від страху за свій завтрашній день люди в країнах некомуністичних. На них і наводяться "гармати" советської пропаганди.

**

"Кожна епоха вимагає свого теоретичного і наукового аналізу", — каже секретар ЦК КПУ А. Д. Скаба. І коли цей аналіз роблять люди з його оточення, він хвалить х. Коли ж ні, то на це у

нього є загальна думка, що її подав ЦК КПСС:

"На заході розгортається шалений наступ імперіалістичної пропаганди, спрямованій проти ідей комунізму. В хорі істеричних голосів чутно і злісне виття українських буржуазних націоналістів, мерзених лакеїв імперіалізму, які з усіх сил пнуться, щоб відробити своїм хазяям тридцять серебряників".

Особливо не сподобався секретареві ЦК КПУ український журнал "Сучасність". Цей журнал виходить у Мюнхені. Один з його редакторів, літературознавець і критик І. М. Кошелівець, написав статтю під назвою "Драматургія О. Корнійчука на тлі радянського літературного побуту" ("Сучасність" ч. 1 січень 1961 р. ст. 58-70).

Піддавши аналізі творчість драматурга, автор намагається ствердити, чи є у п'єсах О. Корнійчука щось, як він пише, "... триває, таке, в чому є людська душа, що може жити й далі, незалежно від того, які суспільно-політичні зміни можуть настути в майбутньому". І не знайшовши того, що він бачить напочатку творчого старту в таких поетів, як Тичина, Бажан та ін. (згадує автор і інші імена советських поетів і письменників), він робить висновок:

"У Корнійчука немає жодного крамольного рядка. Він увесь належить партії, як людина, що свою політичну кар'єру змінює славою письменника, а передову ролью в літературі забезпечує персональною підтримкою кожночасного першого секретаря ЦК КПСС".

І от тов. Скаба, прочитавши делегатам з'їзду "У Корнійчука немає жодного крамольного рядка. Він увесь належить партії...", — не кінчає речення і з обуренням вигукує:

"От чого б вони хотіли, щоб радянські художники порвали з комуністичною партією... Не вийде! Не вдастся ворогам збити з дороги життєвої правди, комуністичної партійності, зі шляху служіння інтересам народу".

Цікаво, чи читали ті, хто слухав доповідача, цю статтю, чи бачили журнал "Сучасність"? Чи можуть вони взагалі читати щобудь з преси і видаю "буржуазних націоналістів"? І коли, де і який "буржуазний націоналіст" написав, що він проти вірності життєвим правдам, проти служіння українському народові? Навпаки, вони повсякчас повторюють, що українці не повинні відходити від життєвих правд і служіння народові тільки заради своїх власних вигод. Вони засуджують тих, що допомагають переводити в життя не пляни українського народу, а пляни московського ЦК КПСС.

Щоб українські вчені, мистці і літератори і вся інтелігенція справді стали, — "не тільки розвідниками, а й основоположниками найпередовішої і найідейнішої культури людства", — як цього й бажає тов. Скаба, то не досить самих тільки побажань і наказів. Коли говориться про людство, то треба відкрити дорогу до людства. Нехай український народ на власні очі побачить і розумом збагне всі таємниці життя народів земної кулі.

Багато ще є незнаного і небаченого, дарма що ми маємо вже одного співтворця загальнолюдської скарбниці культури людства — Тараса Григоровича Шевченка. Ми ще не маємо в чужих країнах сво-

їх дипломатичних представників, хоч вони є в Об'єднаних Націях і, ніби рівноправні серед рівноправних. А як хтось прийде з України на Захіл, то тільки емігрантська преса назве ту людину його справжнім національним ім'ям. Переважно для Заходу навіть слова "советський" не існує, а тільки руський. Ми погоджуємося з тов. Скабою, що "...епоха вимагає свого теоретичного і наукового аналізу". Так. Епоха вимагає цього від усіх, незалежно від того, якими ідеями захоплюється людина, який у неї світогляд і де вона живе. Людина повинна мати свободу не тільки мислити, але й висловлювати те, чого вона хоче. А такої свободи якраз і бракує советському суспільству. Знають про це не тільки доповідач, а й усі його колеги, та "серебряники" зобов'язують! От це їх і сердить.

**

Звітну доповідь на 22-му з'їзді КПУ від ЦК КПУ виголосив перший секретар М. Підгорний. Говорив він про "перетворення в життя грандіозної Програми партії", "забезпечення дострокового виконання завдань семирічки по промисловості й будівництву" і про те, що "Україна внесе достойний вклад у створення достатку сільсько-господарської продукції країні", про "посилення боротьби за підвищення добробуту трудящих". Він повчав інтелектуальних працівників, що освіта, наука й культура мають ще з більшим завзяттям і відданістю "бути на службі будівництва комунізму". Пропагандисти ж повинні "удосконалювати організаційно-партийну роботу, підвищувати бойовитість партійних організацій" та поставити "ідеологічну роботу на рівень комуністичного будівництва".

Та хоч як тов. Підгорний переконував, що країна робить "семимильні кроки вперед", він все ж не приховує, що орієнтиром для країни "побудованого соціалізму" є США:

"...Совєтський Союз не тільки успішно наздоганяє, а й обов'язково, в недалекому майбутньому, випередить головного суперника в мирному економічному змаганні — Сполучені Штати Америки".

Раніше нам доводилося більше чути, як країна зросла порівняно з дореволюційним періодом. Тепер рівнятимуться не на те, що лежить мертвим у минувшині, а на найпрогресивнішу країну світу як з погляду індустриалізаційного, так і щодо стандарту життя простої людини. Америка цей виклик прийняла. Це значить, що вона боротиметься за утримання першості в усіх галузях свого будівництва. На всіх відтінках життя: науки, культури тощо — йтиме завзяте змагання.

Перший секретар ЦК КПУ вірить у "правильності ідейних принципів комунізму" і нарікає на них, що в них сумніваються. Це у нього "реакція", що робить "відчайдушні спроби посіяти у деяких наших громадян сумніви в правильності ідейних принципів комунізму". Він не вірити в ком. "принципи" не може. Бо надто добре знає, що значить не вірити в них. В недалекому минулому, за часів Сталіна, саме ця віра спасла його і багатьох інших комуністів від смерті. Але не спасла тих, які не вірили і пробували в тій чи іншій формі боротьби

Левко РОМЕН

ЗАХІД СОНЦЯ

Зачепилася хмарка за гору,
Чеше косу їй гребінь смерек.
Ген — і мряки сивіють з простору,
В долі — вару молошного глек.
Цілий захід багаттям палає,
Від жарин там, на споді, жарить...
А в глеку клекотить, закіпає...
Червоні... присмагло... горить.
Глянь, як жбухає, ніби збігає,
Як парує, клубиться вар...
Ta багаття потроху згасає.
Прочахає розжеврений жар.
І те сиве в долинах холоне,
Гаснуть, темніють обриси гір,
Попеліє, передніш червоне...
Прокололися цяточки зір.

тися проти "принципів комунізму". Реабілітація, яку вигадав товариш Хрущов для декого, не повна і не для всіх. Не говоримо вже про наш народ і роки колективізації. Але, що сталося, наприклад, з єврейським народом? Хто йому заборонив навчання рідною мовою, випуск газет, книжок, закрив театри? Це зробили віддані і свідомі комуністи, виконуючи волю свого "геніяльного" вождя:

"Комунистична партія, послідовно проводячи ленінську національну політику, зуміла правильно поєднати національні інтереси з клясовими інтересами трудящих, винувати непорушну дружбу і співробітництво народів нашої багатонаціональної країни".

Ленінська, сталінська і хрущовська національна політика в розумінні комуністів є правильна і послідовна. До цього питання ми ще повернемося, розглядаючи виступи на з'їзді в Москві.

**

З трибуни 22-го з'їзду КПУ кинено чимало гасел і закликів, щоб трудяші України "віддали всі свої сили на виконання грандіозних завдань, на-кreslenih у Новій програмі КПСС". В той же час закликається комуністів України виховувати "всіх трудящих у дусі високої ідейності і відданості справі партії, комуністичного ставлення до праці і суспільного господарства, цілковитого подолання у наших людей залишків буржуазних поглядів та звичаїв і перш за все проявів українського буржуазного націоналізму та космополітизму". Комунисти повинні роз'яснювати масам "глибоко і все-бічно" ідеї "марксизму-ленінізму". Це треба робити, як видно, членам партії в роки народження "побудови комунізму" з "особливою турботою". Значить не все гаразд у царстві "соціалізму". І неправда, що українські трудові люди "одностайно" схвалюють і приймають нову "програму" партії. На практиці вся робота пропагандистського апарату партії допомагатиме, правдоподібно, зростанню бюрократичного апарату партії, або, як їх називає Мілован Джілас, "нової кляси", які житимуть коштом праці рядового і непартійного інтелігента, робітника, селянина Української СРР.

ІЗ ЖИТТЯ МОЛОДІ

Бій під Крутами

У неділю, 4-го лютого 1962 р., після богослужіння настоятель храму св. Покрови у Філадельфії о. Михайло КУДАНОВИЧ відправив громадську панахиду за спокій душ поляглих героїв Крутянського бою і сказав змістовне патріотичне слово про значення Крутянського бою 29 січня 1918 р. для історії українського народу. Співав церковний хор у повному складі, під проводом диригента Петра КУРИЛЕНКА. Спереду колони Юного й Старшого ОДУМ-у стояли в уніформах прапороносці: Віктор КОРСУНЬ, Тамара ФЕДОРЯК, Зоя ГРАУР, Соя ШЕВЧЕНКО, Оля ОРДА, Микола ВАЦЬ, Люба ЛІТКЕВИЧ, Валентина БЕРЕЖНА, Славко ГАВРИЩУК, Анна ЄВСЕВЬСЬКА, Тамара СТАНКЕВИЧ. Молилися за лицарів, багато народу!

Після відпусту та споживання колива й цілування хреста, о. Михайло запросив усіх присутніх на АКАДЕМІЮ-КОНЦЕРТ. Святочно прикрашена парафіяльна заля вмістила понад 200 осіб. На підвищенні портала в білих лілеях та хризантемах імпровізовані велика могила. Три великі сіючі свічі символізували Нероздільну Тройцю. Прямо на стіні великі портрети: ліворуч будівника Козацької Держави гетьмана Івана Мазепи, праворуч будівника Української Народної Республіки — Симона Петлюри. Посередині золотий Тризуб. По боках національні прапори жовтоблакитний та зоряний.

Святочну академію, відкриває інж. Ан. Вертелецький коротким вступним словом про Крути, як про безсмертну дату в житті українського народу.

На його пропозицію всі встають і вшановують героїв Крут хвилинною мовчанкою. Після цього члени Юного ОДУМ-у, учні Тамара Федоряка та Віктор Корсунь, читають виразним речитативом реферат-репортаж, що його скомпонував інженер ТАТОМИР. У рефераті сказано:

"Кожний народ має своїх національних героїв, лицарів, звеличників нації, що літописці записали про них золотими літерами на сторінках рідної історії. Коли перський великий завойовник, імператор КСЕРКС вкінці 5-го століття перед Різдвом Христовим повів 2-хмільйонову армію, щоб стерти з лица землі Греко-Візантійську державу, його похід зупинив спартанський цар Леонід, що мав усього 300 воїнів. Цілий рік в міжгір'ї він нищив густі полчища персів, аж поки полягли смертью хоробрих всі 300 спартанців. З того часу минуло 2,500 літ. Але цей подвиг не вмер і до наших днів. Про нього написано в історії, літературі, поезії, мистецтві всього світу, як про неперевершений чин посвяти за свою Батьківщину.

Улітку 1651 р. в Україні на ріці Стир біля Володимира-Волинського, під містечком Берестечком, відбулась страшна баталія, в якій зударилося — 500,000 польського війська, під проводом графа Потоцького та 200,000 українського війська під проводом полк. Богуна. Сили були нерівні. Українці програвали бій. Щоб забезпечити відступ, 300 козаків перепливли річну і ще три дні здержували поляків на Остріві, а тоді всі полягли смертью хоробрих. Про них записано в історії, їх оспівано в українських народніх думах і піснях! Минуло біля трьох віків і те, що було під Берестечком, повторилося 44 року тому під Крутами, коли 300 молодих ентузіастів-патріотів кілька

днів здержували 10-тисячну армію червоних сатрапів Муравйова-Кудинського-Березіна і полягли всі 300 смертю непереможених! В березні навалу Муравйова гнали вже з Києва і з України! Про Крутин записано в Книгу Буття нашого народу. Крути зосталися в серцях і піснях українського народу. Крути нам були потрібні, щоб спертися на власні збройні сили. Крути були потрібні, щоб не пустити ворога на рідну землю! Крути — це символ непоборності й незламності нашого духа! Крути — це безсмерття української нації! Треба бути завжди готовим до Крут. Крути — це світанок і формація світогляду нових людей!" Ряснimi оплесками засипала автоторія юних доповідачів і закінчила їхню доповідь гучним "Слава!".

В мистецькій частині, учениці Зоя ГРАУР і Соя ШЕВЧУК, продекламували з експресією два вірші одної назви "Крути" авторів: Марка БОССЛАВА й Мих. ЛАВРЕНКА. Потім під акомпанімент на піаніно учениця Музично-Вокальної Школи проф. Іні ЧЕРНЯХІВСЬКОЇ у Філадельфії Надя ТЕРЕЩЕНКО (сопрано) виконала сольо "Айстри" слова Олеся муз. Лисенка і "Горить мое серце" муз. Лопатинського. Залю наповнило високого тембру ліричне сопрано, що високо виружало в небі та заграло на струнах душ присутніх слухачів. За нею учениця згаданої школи Парася МАНОЙЛО виконала сольо (мецо-сопрано широкого діапазону): "Ой у полі над могилою" муз. Фоменка, "Ой чому білі біла полонина" муз. Ариаса, що своїм артистичним виконанням і силою голосу полонила автоторію. Сольо-співи обох виконавців стояли на високому мистецькому рівні, обидві юначки мають іскру Божу і їм стелиться дорога на квітчастий Парнас української широкої сцени!

На завершення квартет, до якого ввійшли добірні співаки: Надя Терещенко (сопрано), Парася Манойло (мецо-сопрано), КЛЮК (тенор), Ан. ВЕРТЕЛЕЦЬКИЙ (баритон), Ігор ПРАВДЮК (бас) виконав: "Коли ви вмирали" муз. Грайворонського, "Ой горе тій чайці..." — муз. Леонтовича. Чудові голоси. Прекрасно згармонізований квартет зробив незабутнє враження не всіх присявліх у залі. Здавалося, що співає не п'ять осіб, а щонайменше 30-40! Хотілось на крилах пісні лінунти у свою рідну Україну й слухати, слухати, без кінця... Але пісня урвалась і щедрі оплески добрих земляків посыпалися ідейним виконавцям! Святочну академію закінчено спонтанним співом українського національного гімну: "Ще не вмерла Україна!"

Змістовна художня імпреза пройшла з величним патріотичним піднесенням і це треба поставити в заслугу невиспущим працівникам і організаторам Юного й Дорослого ОДУМ-у, зокрема інж. С. ЛОБОДЕНКА, інж. А. ВАЦЬ, за підготовку співів, проф. Іні ЧЕРНЯХІВСЬКІЙ, піаністці Галині САВЧАК, виховникам молоді: інж. Ан. ВЕРТЕЛЕЦЬКОМУ, що був добрым розпорядником і конферансє, проф. ЄВСЕВЬСЬКІЙ, як також усім виконавцям за ідейний труд.

Щастя, Боже, на все добре!

Марина ДАНИЛЕВСЬКА

ОДУМ І ДЕРЖАВНИЦЬКА ІДЕЯ

Як старший віком громадянин, який уже понад 40 років бере участь у нашему громадському житті, хочу поділитися з вами, молоді друзі одумівці, своїми думками і зауваженнями.

Українська революція 1917-1920 років дала нам ясну державницьку ідеологію незалежної соборної української демократичної держави. Маго чи її, ви не потребуєте вже блукати в політичній темряві, як блукали ми, ваші батьки, в добі революції, а можете йти до цілі вказаним вам шляхом. Я вірю, що всі ви хочете відновлення Української Народної Республіки, Соборної Держави, проголошеної актами 22 січня 1918-1919 років, але ВІД САМОГО ХОТИННЯ Вільна Україна НЕ ПОСТАНЕ, ЇЇ ТРЕБА ТВОРИТИ НАШими ЩОДЕННИМИ ЖЕРТВАМИ, НАПОЛЕГЛИВОЮ ПРАЦЕЮ.

Розпочата боротьба за Українську Державу ще не закінчена. Її мусить провадити далі молодше покоління, яке приходить на зміну старшому. Хоч ми, емігранти, і не стоїмо в першій лінії протимосковського фронту, але наша роль як українського запілля важлива і відповідальна. Те, що західні політики не знали як слід України, дуже пошкодило нам під час нашої революції. Отже теперішнє завдання української еміграції як найдокладніше ознайомлювати вільний світ з українською проблемою та працювати в тому напрямку, щоб справа ліквідації московської імперії стала підставою закордонної політики США, Канади та інших держав Захуду.

Цю роль взяв на себе Державний Центр УНР, і він вимагає від нас так моральної, як і матеріальної підтримки.

Приглядаючись до лав прихильників Української Народної Республіки, я, на жаль, не бачу серед них багато одумівців. Не бачу їх в Товаристві Прихильників УНР в Торонті, не бачу їх на різних національних академіях, не бачу їхніх масових похертв на потреби Державного Центру.

Коли я пригадую свою молодість і активність нашої молоді на рідних землях і порівняю минулий час з теперішнім, то мене огортає страх, що буде далі з ідеєю нашої державності?

Адже ви, одумівці, маєте бути спадкоємцями ваших батьків не тільки в тому розумінні, що мусите успадкувати майно, придбане вашими батьками, але маєте також перебрати нашу ідею, ідею морального обов'язку служіння українській нації.

Трагедія нації починається звичайно тоді, коли молодша генерація починає виявляти нехіть бути спадкоємцем національної ідеї, коли вона замість бачити вдovolenня в служженню нації, шукає їого у вигодах приватного життя і в погоні за насолодою. Тоді наступає затрата ідеї і розклад національної спільноти.

Щоб цього не сталося, раджу керівникам ОДУМ-у, як і всім одумівцям, перевірити свої позиції. Я був би щасливим, коли б мої зауваження про неактивність одумівців були помилковими.

Олекса ЯВОРСЬКИЙ

80-ЛІТТЯ МИТРОПОЛИТА ІЛАРІОНА

У січні ц. р. українці Канади, зокрема православні, відзначили 80-ліття з дня народження Високопреосвящен-

нішого митрополита Іларіона, первоієрарха УГПЦ в Канаді, визначного богослова, філолога, фахівця слов'янського мовознавства, проф. д-ра Івана Огієнка.

Народився митрополит у містечку Брусилові на Київщині. 1909 року закінчив історично-філологічний факультет Київського університету св. Володимира і залишається працювати при цьому ж університеті і, крім того, викладає одночасно в середніх школах міста Києва.

З початком революції працює професором Київського університету, а пізніше Кам'янець-Подільського, пише ряд наукових праць з діянки української історії і культури. Бере активну участь у творенні Української Держави, — стає членом уряду УНР, очолюючи міністерство освіти, а пізніше міністерство ісповідань.

На еміграції, від 1926 р. викладає старослов'янську мову на православному богословському факультеті Варшавського університету. З 1932 р. проф. І. Огієнко цілком віддається науковій праці: редактує і видає журнали "Рідна Мова" та "Українська Культура".

У 1940 р. д-ра І. Огієнка висвячують у єпископа, надають йому титул архиєпископа Холмського й Підляського. Цього ж року митрополит виїздить до Швейцарії, а в 1947 р. до Канади. У 1951 році, на соборі УГПЦ в Канаді, його обирають на голову церкви з титулом Митрополита Вінніпегу і всієї Канади.

Не зважаючи на свій поважний вік, митрополит Іларіон за останні роки видає цілий ряд своїх визначних праць з історії Української Церкви й українського мовознавства. Він переклав і видає Біблію українською мовою.

Від імені членів організації і редакції та співробітників журн. "МУ", — органу ОДУМ-у, який толерує в одинаковій мірі всі українські церкви, — вітаємо митрополита Іларіона з його 80-літтям і бажаємо йому сили та здоров'я в праці для добра українського народу й церкви.

РЕПРЕЗЕНТАТИВНЕ ВИДАННЯ ПОЕЗІЙ І МАЛЯРСЬКИХ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Заходами українських пластунок появилось люксусове видання вибраних поезій і мальських творів (акварельних картин) Т. Г. Шевченка мовами: англійською, французькою і німецькою — з паралельними українськими текстами. Книжку видано за редакцією проф. Юрія ЛУЦЬКОГО, в мистецькому оформленні малира Мирона ЛЕВИЦЬКОГО, в-во "Молоде Життя", Мюнхен, ст. 116, 8 кольорових репродукцій, в полотняній оправі з витисками, суперобкладинка, ціна \$5.00.

Прибуток від продажу цього видання призначений на закінчення Енциклопедії Українознавства, що її видає Наукове Товариство ім. Т. Шевченка, найстарше українське наукове товариство.

Видання творів нашого поета чужими мовами в нас обмаль, а тому видання НТШ — це цінний вклад у нашу культурну скарбницю.

ПРИВІТАННЯ

З нагоди одруження нашого члена філії ОДУМ-у Генадія Меркела з Марією Пилипенко, незамінним членом квінтету, квартету чи одумівської шістки, ВІТАЄМО та БАЖАЄМО їм щастя, здоров'я і багато веселих років подружнього життя!

Філія ОДУМ-у в Чікаго

ОДУМ у Трентоні

Теплі літні місяці — це час відпочинку й вакацій. Вакацій не тільки окремих осіб, а також і організацій як американських, так і українських.

Трентонська філія ОДУМ-у також не відступає від традицій. Вся "діяльність" філії відбувалася літомколо озера, моря або в тіні віковічних розлогих дерев Вашингтон Кросінг Парку. З приходом осені філія починає відновлювати свою працю.

Праця філії розпочалася ще перед одинадцятим з'їздом ОДУМ-у в Глен Слей. Ще перед з'їздом майже всі одумівці придбали үніформи, так що на зустрічі трентонська філія була в одумівських одностроях; спортивна дружина регулярно вправлялась у відбиванці, хоч чашу здобути не вдалося. Я, між іншим, чув як трентонські спортивці говорили: "цього року ми й не сподівалися здобути перше місце, але на другий рік ми його здобудемо".

З приходом осені філія улаштувала прогуллянку у відому печеру Кристал Кейв, у Пенсильванії. У прогуллянці взяли участь майже всі одумівці філії.

Група колядників Трентонської філії ОДУМ-у

Майже щодня одумівці збираються в Українському Демократичному Клубі, що є одночасно й домівкою ОДУМ-у.

Цього року, як і кожного року, філія ходила із різдвяною колядкою. Кількість колядників перевищила всі попередні роки, більшість колядників — це нові члени ОДУМ-у, абсолвенти Школи Українознавства при Українському Демократичному

Клубі. Цікаво зазначити, що мало не всі абсолвенти Школи Українознавства записалися до ОДУМ-у й це спричинилося до чисельного збільшення філії.

Усі учні нижчих класів Школи Українознавства є в Юному ОДУМ-і. Працю з юними одумівцями, з огляду на брак виховників, провадять учителі школи.

Е. К.

Філія ОДУМ в Бріджпорті

У квітні минулого року з ініціативи Володимира ФАЛЬКА та Івана СВІРИДЕНКА і в великій мірі Івана

КУРАВСЬКОГО, який хоч і живе в Нью-Йорку, але допоміг у створенні філії, відбулися в приміщенні ук-

ранської православної церкви організаційні збори, в яких узяла участь зацікавлена ОДУМ-ом молодь та її батьки. Присутні були також представники від Головної Управи, тодішній голова та культурно-освітній референт В. РОСИНСЬКИЙ. Від філії ОДУМ в Ньюарку в зборах узяли участь активні одумівки Галя ПАВЛІЧЕНКО та Ніна СТОКАЛЬСЬКА. З докладних інформацій представників ГУ, присутні ознайомилися з статутом, програмою та десятирічною працею ОДУМ-у і відразу однозгідно постановили створити філію ОДУМ-у в Бріджпорті. Тут же запропоновано обрати управу філії, яка б негайно, за вказівками Головної Управи, приступила до праці. Управу філії обрано в такому складі: ІВАН СВІРИДЕНКО — голова, ВІРА ЧЕРВОНИЩЕНКО — заступник голови, ГАЛИНА САМЧУК — секретар, ВОЛОДИМИР ФАЛЬКО — скарбник та члени управи, Галя ЧЕРЕПАХА і Надя ПЛЮЩ. Контрольну Комісію обрали з таких членів: Павло ЧЕРЕПАХА і Любі МАКАРЕНКО.

Філія ОДУМ-у в Бріджпорті. Праворуч голова філії І. СВІРИДЕНКО

За цей порівняно короткий час філія ОДУМ-у в Бріджпорті, що нараховує тепер до 20-ти членів, виявила велику активність у праці. Вже на Зустрічі ОДУМ-у Америки й Канади з Глен Спей, що відбулася 3 вересня 1961 р., можна було зауважити активність, а головне, здисциплінованість одумівців з Бріджпорту. Члени філії беруть участь в усіх національних імпрезах, що відбуваються на терені міста Бріджпорту під протекторатом Конгресового Комітету. Минулого року філія разом із новствореною філією в Гартфорді, влаштувала вдалий Андріївський вечір із спільною вечерею та мистецькими виступами одумівців. Є в пляні створення гуртків самодіяльності, а в тому числі і курсів українознавства. В першому півріччі цього року філія плянує посвячення прапору філії.

(мдз)

З ВЕСІЛЛЯ НА ДЕМОКРАТИЧНУ ПРЕСУ

У суботу, 27 січня 1962 року, в українській греко-православній церкві м. Лондону відбулось вінчання королеви ОДУМ-у Канади Раї Подопригорі з Іваном Мачулою.

Одумівці, Віктор Педенко і Олександер Жідошка, перевели збірку на пресовий фонд української демократичної преси. Присутні на весіллі гості щедро жертвували.

Зібрано \$60.50, які молода пара розділила так:

"Молода Україна", Канада	\$25.00
"Українські вісті", Німеччина	20.00
"Вісник", Канада	10.00
Укр. радіопрограма м. Лондону, Онтаріо	5.00
Жертводавцям висловлюємо велике спасибі, а молодій парі бажаємо всього найкращого у їхньому подружньому житті.	

Редакція "МУ"

Молода пара: Раї та Іван Мачули

З мистецької хроніки

ПРЕМ'ЄРА "МАРУСЯ БОГУСЛАВКА"

"Твоє ім'я не вмре у ріднім краї,
А буде вік честитись у піснях".
..
(З "Марусі Богуславки")

У неділю 14 січня ц. р. Музично-Драматичний Ансамбль при філії УНО в Торонті поставив найкращу перлину історично- побутового репертуару — драму М. Старицького "Марусю Богуславку".

Вистава відбулась дуже добре. За це свідчить хоч би те, що понад 600 глядачів заповнили залю і багатьом, через брак місця, довелося повернутись додому. Це ж саме сталося і 28 січня, коли п'еса ішла вдруге.

П'есу підготували і поставили найкращі мистецькі сили, а зміст твору (любов, честь, патріотизм, зрада, прощення і т. д.), глядачі сприймали з великим задоволенням. Глядач міг провести паралелі між дісністю 17-го віку і нашою дісністю, між героями твору "Марусі Богуславки" і нашим народом — в Україні і за кордоном. Глибоку ідею великого драматурга, покривдену матір розкиданіх по світі синів і дочок українського народу яскраво відтворила артистка пані Г. ТАГАІВА. Н. Миколенко, в ролі Марусі, створила тип жінки з роззвісною душою, а в четвертій дії показала велику душевну боротьбу. Добре грава Н. Баумш ролю Лесі — веселої, широї і чутливої дівчини. Багато вродженого гумору й дотепу вияв у ролі Хайма-Корчмара Ю. БЕЛЬСЬКИЙ. Про корифеїв української сцени Г. Ярошевича і М. Тағаєва нема що й казати. Сцени з їхньою участю були живі й повні життєвої правди.

Оркестра С. Гумініловича і декоративне оформлення маляра І. Кубарського добре доповнювали гармонійність цілості

МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА О. АРХИПЕНКА

14 січня ц. р. у вініпегській Галерії Мистецтв визначний український скульптор Олександер АРХИПЕНКО відкрив виставку своїх праць. Це є перша виставка його творів. Виставку підготували українські абсолвентки університету "Альфа-Омега" під проводом пані Marii Klim-Kiv. Вроčистість відкриття виставки свідчить про те, що Жіноче Товариство докладає немало зусиль у підготовці. Відкриття виставки відбулось за широку підтримкою українських установ та визначних українських і канадських особистостей провінції Манітоби. Це була культурна сенсація для української публіки, преси та керівників Галерії Мистецтв, а для самого мистця — великим триумфом. Понад 300 осіб узяло участь у відкритті виставки.

Офіційне відкриття виставки провів губернатор Манітоби Ерік Ф. ВІЛЛС, а офіційну частину закінчив директор Галерії Мистецтв Фердинанд ЕКГАРД. На відкритті були присутні обидва митрополити українських церков, голова міста Вінніпегу, президент КУК-у, консул США та інші.

Голова міста Вінніпегу Ст. ДЗЮБА дав до диспозиції мистця офіційне авто з поліційною асистою та передав почесну відзнаку міста — це все говорить про вмілість голови міста привітати та показати шану до наших мистців перед очима чужинців.

На виставці О. АРХИПЕНКА виставлено 46 праць, з яких 37 різьб переважно в бронзі, та 9 рисунків олівцем, чорнилом і темперою. Твори розміщені з найбільшим мистецьким смаком.

На особливу увагу заслуговує каталог виставки з портретом мистця, його автографом на тему мистецтва, 15-тю відбитками творів та його біографією.

Виставка тривала до 31 січня 1962 року. Мистецька проводила його дружина.

О. АРХИПЕНКО народився на Київщині. До США прибув 1923 року, присвятивши ціле своє життя мистецтву та українській культурі.

Ось що пише про мистця "Тайм" з 5-го січня ц. р.: "Архипенко завжди був новатором і у своїх 74 роках він є ним ще й сьогодні... Він був, мабуть, першим (історики мають різні думки), що внес кубізм до скульптури. Сьогодні його твори з цього величного періоду виглядають такими самими вітальними, як тоді, коли були створені в роках перед першою світовою війною... Він уважно вживав скло, дерево, глину, метал або перлову матицю, щоб осiąгнути нові ефекти, дозволяючи часто матеріалові оформлювати своє власне призначення, подібно, як сучасні абстракціоністи кажуть своєму творові виростати самому з себе... Його "Кімано" в галереях Пірла має просту і позачасову силу примітивної маски. Його "Лінеал орієнтал" має сміливий розмах ліній, такий повний чару як шата жінки".

Бажаємо йому ще більших успіхів!

(—)

З ЖИТТЯ І ПРАЦІ ОБ'ЄДНАННЯ "СЛОВО" В 1961 РОЦІ

У Нью-Йорку, в залі Українського Інституту Америки, відбулася нарада членів Об'єднання Українських Письменників "Слово". В нараді взяли участь п'ятнадцять письменників, поетів, літературознавців, які замешкують в околицях Нью-Йорку та Філадельфії, але на нараді не було жодного представника від українських організацій чи товариств.

Із звітної доповіді голови Об'єднання "Слова" проф. Григорія Костюка довідуємося, що українські письменники за кордоном, не зважаючи на великі труднощі, впродовж минулого року досягли поважних успіхів у праці. Більшість членів Об'єднання видали свої книги та збірники, крім того, з ініціативи "Слова" відбувся в Нью-Йорку болгарсько-український вечір, на якому виступив видатний болгарський поет ОГНЯНОВ, а також літературні вечори Людмили КОВАЛЕНКО та Леоніда ПОЛТАВИ, у Філадельфії — Уласа САМЧУКА та Остапа ТАРНАВСЬКОГО (секретаря Об'єднання). Представник "Слова" взяв участь в Конгресі української науки, а проф. Г. Костюк (книжка якого про 1930-ті роки в Україні нещодавно вийшла англійською мовою в США і Англії) взяв участь у праці Комітету для будови пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні. Проф. Г. Костюк висунув проект проголошення Шевченківського літературного конкурсу в зв'язку з 150-річчям з дня народження Кобзаря (про цей конкурс нам покищо нічого невідомо, але вважаємо його дуже важливим — ред.).

До особливого успіху "Слова" слід зарахувати закінчення редактування першого збірника

під назвою "Слово", на 430 сторінок друку. До складу редакційної колегії збірника творів українських письменників входять проф. Г. Костюк, Галина Журба, Вадим Лесич, Святослав Гординський, Богдан Кравців. Працю редактування збірника редколегія виконала безкоштовно. Письменники переводять збірку, яка досягла покищо близько 600 долярів.

Збірник "Слово" охоплює твори понад 30 авторів — поезія, проза, переклади, мистецтво, критика, есей, матеріали і документи, а також ще не друковані листи знищених московським режимом Григорія КОСИНКИ, Валеріяна ПОЛІЩУКА, Ол. СЛІСАРЕНКА і нещодавно знайдене оповідання Михайла ІВЧЕНКА "Останні хвилини" і т. д.

Не зважаючи на постійне цікавлення діячів "Слова" з бокуsovets'koї критики і на незавидне збайдужіння українців на еміграції до книжки та її творця, український літературно-мистецький процес за океаном не припиняється. Література і мистецтво — це голос душі народу, це вияв творчого українського духу. А що комуністична преса в УССР більше цікавиться життям і творчістю українських письменників за кордоном, ніж український загал по цей бік московської барикади, — залишимо цю проблему на роздум нашій еміграції.

На закінчення наради присутні члени Об'єднання "Слово" були поінформовані про становище тяжко хворого видатного українського поета і письменника Тодося ОСЬМАЧКИ, який перебуває в шпиталі поблизу Нью-Йорку. До створеного Комітету опіки над Тодосем Осьмачкою ввійшли проф. Г. Костюк, Вадим Лесич та Іван Керницький.

В. Гальченко

Ознайомившись із змістом статті В. Гальченка, редакція журн. "Молода Україна" ставить на обговорення питання про створення спеціального Українського Літературного Фонду для старших віком письменників, що потребують допомоги, Фондом мало б розпоряджатись Об'єднання Українських Письменників "Слово". Слід зауважити, що поляки, болгари, москалі та інші такі фонди вже мають.

Редакція "МУ"

ДОРОГОЙ ЧИТАЧУ!

Майбутнє "Молодої України" залежить також і від Тебе! Отже поширюй журнал, приєднуй нових передплатників!

**ПАМ'ЯТАЙТЕ ПРО ПРЕСОВИЙ ФОНД
"МОЛОДОЇ УКРАЇНИ!"**

Марко Черемшина — співець Гуцульщини

(Продовження зі стор. 11-ої)

бери і его на це діло: він дужий, най вас обох закопаю у цю нашу землю, аби ворог з цого котіння її не віторгав у свій бік".

Обидва мистці слова, щирі другі, в патріотичному дусі подали момент листопадового зризу. Це вже не та давня квола народня пісня, в якій співалося:

“Ой закувала сива зазуленька,
У вишневому саду,
Ой виряджала мати свого сина,
До цісаря на війну”.

Це свідомий син гір, прощається зі своєю милою і їде воювати за Україну, а свідомий батько виряджає своїх двох синів на це діло. Дарма що “встоятись не було сили”.

Третій період творчості — це час польської окупації. Тоді написав він цикл новель під загальною назвою “Верховина”, у яких відтворив похмурну картину, коли то всякі урядовці, польські осадники й поліція позліталися на верховину, щоб гнобити гуцулів, бо “їх білий орел над селом літав”. Це новелі “Верховина”, “Ласка”, “На Купала на Івана”, “Коляда” та інші.

Коли відвідував на весні своє рідне село, був тоді мужній, із захмуреним обличчям. Дивився ласкавим зором ген далеко у верховину, де на полонині, як біла хмора, паслися отари овець. Вечорами, цілими годинами вслушався, як шумить смерека, як хитається могутня ялиця.

— Серед лісу, — казав, — мені найкраще, бо забиваю про все на світі. Природа полонить мене своєю чарівною величчю.

Здалеку ловив гомін мелодії:

“Верховино, світку ти наш,
Гей як у тебе тут мило.
Як ігри вод пливе тут час,
Свобідно, шумно, весело”.

Та це так чарівно лише в пісні. В нього тоді на обличчі сходила сумна усмішка. Сумна мелодія змішувалася з веселим мотивом коломийки. І тоді починав сумувати, бо в ті часи веселі пісні в його душі гомоніли сумно. Він відвертав голову й милувався квітами, які росли в городчику, біля хати й вдихав арому розцвілих садів.

Відомий поет Максим Рильський писав про Гуцульщину:

“Благословенна ти, країно,
Зелена світла полонино,
Флюари і трембіти звук...
Та скільки невимовних мук
Ти витерпіла тут, людино.”

Василь Стефаник дуже любив і цінив писання Марка Черемшини, про які висловлювався: “Гарно хлопець пише, дуже цікаві оповідання”.

Зате В. Стефаник і М. Черемшина гостро засуджували декадентів, що тоді легко випливали на поверхню літератури. Визнавали лише ті літературні течії, які брали початок з життя. На доказ різностилевости письменників, які вийшли з народу, сам Черемшина згадував, що Марко Вовчок була оповідачем, Іван Франко обсерватором і дослідником, Михайло Коцюбинський малярем, а Василь Стефаник — поетом селянської розпуки. Останній писав покутським говором.

Марко Черемшина, пишучи гуцульським говором, до своїх оповідань немов би вплітив пахучі чічки (квіти) з полонини. З нагоди 30-ліття літературної творчості Василя Стефаника, він прочитав на честь ювілята етюд “Добрий вечір, пане-брате”, в якому була проспівана пісня про його діяльність від народин до дня ювілею. Етюд закінчив словами: “А що ж ти, Василю, за господар — криваве реберце, розлилися ріки з музицького серця”.

Реалістична прикмета стилю Марка Черемшини — це настроєвість. Він глибоко проникав у душевний світ героїв. В його творах більше понурості й темноти, а менше промінного й веселого. Він творив так, як бачив очима, живучи перед оточення. Тужливість і понурість були супровідними елементами його ліризму.

У травні 1919 р. під тиском польського війська, що набагато переважало українське військо, УГА відступила за Збруч. Тоді румунський ген. Задік надіслав ультимат, щоб українські війська протягом 24-ріох годин залишили Снятин. Українська делегація на чолі з д-ром Іваном Семанюком мала вести переговори з генералом. По дорозі румунська війська відібрали воза, а делегації наказали іти до Снятиня пішки. Почався наступ, тож д-р І. Семанюк, рятуючись від куль, кинувся до придорожного рову з водою. Він простудився і занедужав і не вилікувався. Під час великомінних свят, у квітні 1927 року, виїхав з дружиною до рідного села, щоб помолитися на могилах батька й брата. Стрінувши на цвинтарі односельчан, згадував, що по святах пойде до Львова до брата Місія Голинського, який виступає у західноєвропейських операх.

— Я хочу його відвідати, — казав присутнім. — Одне те, що це мій фаміліант, а друге, що хочу послухати його співу.

Та бажання його, на жаль, не здійснилося. Коли вийшов із цвінтаря і сів на віз, то кінь, немов передчуваючи його смерть, не хотів рушити з місця. Черемшина сидів на возі блідий мов стіна, а коли встав, відійшов кілька кроків і впав. Помер на удар серця. Дружина поховала його в Снятині.

Тисячі покутян поспішили на похорон, щоб відпроводити співця Гуцульщини на вічний спочинок. Дві пари сірих волів з барвінковими вінками на рогах везли домовину на возі, застеленому барвистими гуцульськими килимами. Старенька мати ступала за домовиною, а чоловічий міщанський хор "Боян", сумно співав похоронних пісень. З багатьох виголошених промов, найзворушливішою була промова його друга Василя Стефаника. Він став над домовиною, сумно скхилив голову й промовив:

— "Іване! Іване! З ким я тепер буду говорити? Як можеш мене самого лишати тоді, коли ти нам такий всім потрібний. Ти лишив свої співанки не доспівані... Хто ж їх тепер доспіває?.. Будуть плакати за тобою плаї* й кичери** чорні, а Черемош буде жалібно шуміти... Та й довго буде банувати ціла Україна... Ти відійшов від нас, але пам'ять буде зберігатись, як довго буде жити український народ".

Односельчанин Марка Черемшини, Д. Осічний, написав вірша "В день смерти", в якому є такі рядки:

"Ізломила люта буря високу ялици,
Розстелився жаль і смуток на всю околицю.
Розстелився жаль і смуток на гори і доли:
Що вже тебе, та й ялице, не буде ніколи.
Що не будеш красуватись в барвінковім зворі,
З полонинськими вітрами грати на просторі,
Що не будеш красуватись та гільми шуміти
І в прекрасне літо ясне більше зеленіти".

* гірська доріжка.

** гора.

Юрій БУРЯКІВЕЦЬ

**

Пригадала обрії туманно,
А на думці зовсім і не те.
Кажуть, все трапляється неждано,
В пору, як акація цвіте.
Можна вийти з дому й не вернутись,
Мов вітрила — радість опаде.
Біль і жаль у спраглім серці чути,
А життя проноситься, не жде.
З неба сонце усміхалось просто,
Для гостей ти застеляла стіл.
Йшли на берег боцмани, матроси,
І гойдав їх чорний суходіл.
Чи тебе моряк кохав єдину? —
І непевну відповідь даси.
Із-за моря світлі гуси линуть,
Мов його знайомі паруси.

ЗАКЛИК

«ПИТАННЯ ПОХОДЖЕННЯ І РОЗВИТКУ ЖИТТЯ»

прот. М. Овчаренка, що друкується в «Молодії Україні», — це один з 16 розділів його книги «ХРИСТИЯНСТВО, НАУКА І МАТЕРІЯЛІЗМ».

Ця книга готова до друку і матиме приблизно 350—400 сторінок. На видання її автор не має грошей. Позичати гроші на великі відсотки — це значить збільшити продажну ціну книжки.

Автор бажав би, щоб ціна книжки була не більше як \$ 3.50, але для цього потрібно, щоб зацікавлені нею, позичили безвідсотково або за малий відсоток гроші на видання її. Для декого позичити 50—100—200 дол. не буде складати великих труднощів.

Можна давати її передплату. Для передплатників ціна книги буде не більше 3 дол.

Позички її передплати просимо надсилати на адресу:

V. Rev. M. OWCHARENKO,
c/o Moloda Ukraina,
Postal Station "E", Box 8,
Toronto 4, Ont., Canada.

РЕЦЕНЗІЇ

НЕЗДОЛАННІ

(Роман, автор — Юрій Буряківець, видано в м. Перт Амбой, у друкарні А. Орла, в 1958 р.)

Дивно, що така велика розміром річ пройшла непоміченою. Чому? Може, ця річ цілком безнадійна, або цілком графонанська? Ні, не те і не друге. В двох томах роману розписано багато поетичних перлин.

Візьмемо, для прикладу, хоча б початок другого тому, на жаль, не позначеного новим розділом, наче б перша частина ще не закінчена, "не візла в першу книжку" і вдерлася силоміць у другу. Отже, цитуємо:

"Гарно на Україні під осінь. Невловна задума слов'яє повітря. Калина красується червоними ягодами й розглядає край озера своє розкішне намисто.

— Ой, яка ж гарна, — думас вона й дивується, чому перестав шуміти про її красу столітній дуб на галавині. А він набрав пригорщу жолудів, мов старий дід зернят, і сипнув тими жолудями з верховіття. Покотилася ті жолуді й загубились у травах. Зацікавлена білька виглянула з дупла сусіднього в'яза, чи варто їй збирати дарунки старезного дуба? Кинув той дуб пригорщу брунатних жолудів і почав підносити на своїх гільках пісню... Шумить дуб, мов добрий сторож, оглядається й зорить блакит. Бачить він, як на галавині бавиться з дітьми лисиця. Вовченята вилізли з своєї криївки й хлоптять у рівчаку воду. Їхньої матері не видно, але дуб знає, що вона за ними пильнує з гущавини, щоб діти, бува, не втонули".

(Закінчення на 3-ій стор. обкл)

ЩКАВО ЗНАТИ, ЩО...

...загально відомий факт, що куріння спричинює захворювання лелеків на рака. Наукові досліди в поборюванні рака протягом чотирьох років ствердили це.

Один із 8-ми курців умер на рак легенів, тоді як із тих, що не курять, один на 300, — заявив Британський Медично-Дослідчий інститут.

Не за цілих 50 років мільйон курців умре від бактерій рака. В 1956 році в самій тільки Великобританії вмерло 18,000 людей, а в Америці 27,000 осіб умирає щорічно.

Люди, які дуже курять, умирають на сім років раніше, — заявило Американське Товариство для дослідження рака. Куріння спричиняє серцеві атаки на 50 відсотків. З 5,297 випадків смерти на удар серця — 3,361 осіб було курців.

Світової слави експерт рака М. Барнет, австрієць, каже "Відсоток захворювань на рака загрозливо збільшується, а головним спричинником цього є те, що збільшується відсоток курців".

Монополісти тютюнових фабрик стараються довести неправильність тверджень науковців, бож це для них була б кольosalна втрата. Коли візьме кожний курець і обрахує, то побачить, що він прокурить протягом свого життя понад \$8,500. Отож, курцям, які не хочуть вкоротити собі віку, сліб би добре подумати.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖЕРТВУВАЛИ:

Коляда філії ОДУМ-у в Клівленд, США \$100.00

Коляда філії ОДУМ-у в Портленд, США 26.00

Філія ОДУМ-у в Гамильтон, Канада — 20.00

Я. Бачинський, Нью-Йорк, США 5.00
Катя Щебря, Чікаго, США 2.00

В. Лімонченко, Лос Анджелос, США — 1.50

Д-р Т. Свистун, Філадельфія США — 1.00

Василь Стан, Нью-Йорк, США 1.00

Ю. Шнурко, Садбури, Канада 1.00

ДО ПЕРЕДПЛАТИ ЗГОЛОСИЛИСЬ:

Катя Щебря, Чікаго, США

Марія Крижанівська, Рочестер, США
Василь Стан, Нью-Йорк, США

Сергій Власенко, Торонто, Канада
Микола Підлісний, Торонто, Канада

Наша заочна конференція

ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

Редакція Вам буде дуже вдячна, якщо Ви візьмете участь у заочній конференції й дасте відповіді на наші запитання.

Висловлені думки, пропозиції й побажання допоможуть нам краще задоволити бажання читачів.

1. Які з прочитаних матеріалів Вам сподобались?

.....
.....
.....

2. Які матеріали Вам не сподобались?

.....
.....
.....

3. Що і чому саме?

.....
.....
.....

4. Які матеріали Ви хотіли б прочитати в найближчих числах журналу?

.....
.....
.....

5. Якої Ви думки про мистецьке оформлення журналу?

.....
.....
.....

6. Чи регулярно Ви читаете журнал? Передплачуєте, купуєте в кіосках чи берете в бібліотеці? Якщо передплачуєте, вкажіть, будь ласкі, з яким запізненням Ви одержуєте.

.....
.....
.....

7. Ваше ім'я та прізвище, вік, місце праці чи навчання.

.....
.....
.....

**АНКЕТУ З НАКЛЕЄНИМ ПОШТОВИМ ЗНАЧКОМ
ПРОСИМО НАДІСЛАТИ НА АДРЕСУ:**

ЛІНІЯ ЗГИНУ

Зворотна адреса:

.....
.....

Місце
для
значка

"МОЛОДА УКРАЇНА"

U. D. Y. A.

POSTAL STATION "E"
BOX 8

TORONTO 4, ONT., CANADA

ЛІНІЯ ЗГИНУ

**НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ
ПРИЄДНАЛИ:**

Павло Степ, Торонто, Канада 2
Сергій Криволап, Австралія 3

**АНГЛО-УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО
В АНГЛІЙ**

Близько десяти років тому, за ініціативою англійських приятелів, постало Англо-Українське Товариство, яке згуртувало навколо себе не лише українське громадянство в Англії, але й поважне число визначних англійців.

Протягом усього часу існування Товариству бракувало комунікаційного середника, порядного пресового органу. Дотепер цим середником був "Ньюслеттер". Сьогодні цим середником став часопис "Вісти АУТ".

Пан ГРАГАМ є головним репортером однієї із газет в Північній Англії, має можливості видавати газету за мінімальну ціну коштів, жертвуючи свою фахову працю.

Перше число газети вийшло з друку, але українці в Англії стоять перед проблемою — перетворити газету з квартальника на місячник. Це можливе лише при створенні відповідного фонду, який забезпечив би розвиток часопису, дав змогу приступати нових фахових журналістів, перекладачів, кольпортерів. Часопис ставить завдання — наголошувати постійну боротьбу української нації за державну незалежність і сувереність українського народу.

АУТ просить надсилати гуртові замовлення на адресу:
Mr. John Graham, A. U. S. NEWS
c/o News Office Fielden Square,
Todmorden, Lanc's
England

ГУМОР

ОТ УПАВ!..

(за народніми мотивами)

Їхав дядько у вагоні,
Спав безжурно на ослоні.
Сон йому добрячий снівся.
Раптом — поїзд зупинився,
Та так швидко, що від того
Гелнув дядько на підлогу.
Потім встав він, озирнувся,
Позіхнувши, потягнувся,
Мовчки мить якусь посидів,
Та й говорить до сусідів:
— От упав я, так упав —
Аж зненацька поїзд став!

(Продовження зі стор. 22-ої)

На мій погляд, — це стовідсоткова поезія, гідна пепра доброго майстра. Я так чітко бачу очима Буряківця ту призабуту українську осінь, що в мене аж серце тъхкає.

Любитель гарних поетичних образів, як ми вже зазначили раніше, знайде їх у двох томах багато й нема рарії вихоплювати з книги та показувати кращі зразки. Хай читач прочитає всю цілість.

А тепер поговоримо про техніку й про мову. Пишучи свій роман, Юрій Буряківець не усвідомлював, яка то відповідальна річ. Адже світової слави романі писалися роками, не в однозначному, а в двозначному рахунку.... А тут: "Почато 22 серпня 1958 року, закінчено 3 січня 1959 року". Занадто швидко, дорогий авторе! Можна мати "легке перо", але не дозволяйте йому так прудко бігти.

Матеріал "Нездоланих" багатий. З нього можна було "вичарувати", справді, епопею, а вийшов — хаос. Ю. Буряківець зневажив найістотніше правило кожного письменника: "щоб словам було тісно, а думкам простор". Скільки в романі є зайвого! Оті "сни", що повторюються через кожних двадцять сторінок, треба було викинути, як непотріб. Описи природи настільки розтягнені, що тяжко їх дочитати до кінця. Бракує умотивовання дій. Ось, наприклад, Андрій, старший брат Пустових, зустрів дівчину Оксану й на протязі кількох годин вони вже стали настільки рідними, що й водою не розіллеш. Чи буває так у житті? Навряд. Тим більше, в селянських умовах, де дуже пильно придивлюються до майбутньої дружини, що має очолити господарство й вести його, як слід. Це зовсім не міська романтика, не та, що йде ЛІШЕ за покликом серця.

Загалом події не рухаються вмотивованим ланцюгом, а стрибають. Раптом звідкись вихоплюється нова романтична історія, повищує трохи і зникає, щоб після кількох десятків сторінок, коли вже про неї забули, виринути знову.

Хтось із російських письменників сказав: "У него була легкість в мыслях необыкновенная". Така ж "легкість в мыслях" і в Юрія Буряківця. Та це не на похвалу йому, а навпаки. За це треба лаяти. Бож автор зовсім не графоман, автор здібний, чуйний, спостережливий, тож хай він не стрибає козликом, а навчиться стримувати свої стрибки, і тоді побачимо щось зовсім відмінне від цієї "спроби" написати роман.

Чомусь більшість наших авторів на еміграції "стидається" перед друком попросити свого старшого товариша перевірити написане. А воно ж потрібне. Не завжди автор зловить усі оті "блошки", що розсипані в його творі. Отже, познайомимось із "блошками"

...На це Петро лише дивно усміхнувся, ЩІЛЬНО пригортаючи її уста до своїх... Після тієї ЗАХОПЛИВОЇ прогулянки, Петро часто самотній навідував те романтичне місце, ВИДАЮЧИСЯ, мов легендарний князь, що захочавши у доньку старого мірошника, нарешті знайшов її на дні глибокого озера, куди вона, ставши русалкою, його заманила".

Зрозуміло щось? Ні. Бо "накручено й наверчено".

"Її СТРУНКИЙ голос відрізнявся від інших голосів". "Сонце, мов РОЗЖАРЕНИЙ ОБРУЧ". "Вона марилася йому в снах, нашпітуючи йому палкі слова про БЕЗВИННУ

приязнь".

"Повний усіх думок, що одна одну ПОШИБАЛИ, Петро поволі запав у сон, мов той корабель на ГОРИЗОНТИ, від якого поволі лишився тільки димар, а потім і димар разом із димом потонув у хвилях і пропав за ОБРІЄМ".

"Вона, повернувшись своїми втомленими КІНЦІВКАМИ, підвелася в ліжку й відсунула фіранку".

"У цей час, почувши про гуркіт бою, із БЕЗДУШНОЮ катогри, захованої у відвічних снігах, вийшли заковані каторжани".

I настане: "Цвяхи приставали міцно, прибиті ударами молотка до стовпців та шалівок. Обруси, прибиті до намічених ліній, теслярським, намашеним крейдою, шнуром, трималися напрочуд добре і, хитаючи її рукою, молодий майстер від задоволення похитував головою".

В одній з книжок, належній не мені, а іншому читачеві, на полях біля цього уступу, я прочитав таку помітку: "Бодай би тебе похитувало від такого писання!"

Оця мовно-стилістична неохайність також є великою ложкою дьогто в бочці з медом...

Резюмуючи, можна сказати: Враження від "Нездоланих" лишається. Цей твір показує не саму лише родину Пустових, а сотні тисяч родин, які мали нещастя жити "під сонцем сталінської конституції", а потім потрапити у веснну завірюху.

Все правильно, життєво, переконливо, але... від 664 сторінок треба було безжалісно відрубати 200 і від того твір лише б виграв. А вже як розмахуватись на 600, писати щось на взірець "Війни і Миру", то належить присвятити цьому не місяці, а роки охопити цілу підсоветську епоху, з показом різних прошарків населення, з глибокого аналізу тої епохи.

На жаль, у нас нема ще свого Толстого й чи буде — не відомо.

Юрій Буряківець дав те, що зумів, і ми не маємо права сказати, що його книга — нікудишня. Гадаємо, що майбутній історик подякує Буряківцеві за деякий цінний матеріал, бож того сирового матеріалу, справді, подостатком.

I хай автор не буде на нас у претензії за цю ширу критику. Перед ним ще довгі роки життя, і він мусить рости, а не скілятись під тягарем труднощів опанування мистецьких висот. Тільки ще й ще раз радимо: відсівати всю половину, лишати добірне зерно, сприяння для читацького споживання.

А. ГАЛАН

КАЛЕНДАР ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ

8-го лютого 1918 року центральні держави Європи визнали незалежність Української Народної Республіки.

9-го лютого 1918 року, у Бресті представники чотирьох держав — Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії та Туреччини підписали мирний договір з представниками Української Центральної Ради. Українська Народна Республіка вперше визнана як самостійна держава важливим міжнародним актом.

24-го лютого 1068 року помер Константин Острозький, покровитель української культури.

25-го лютого 1871 року народилася велика поетка Леся Українка, методи творчості якої тепер явно наслідують підсоветські письменники.

